

שפרע חו"ו דא"ל המלוה לנשבע להכחישו ע"ש באורך. וה"כ אף אלו נאמר דמיון הדיבור כח עדים בקיום השבער כיכא דליתרע השבער בפניהו וכמ"ל החסום ברוב גיטות סד"ה ואם יש עליו עוררין דהכיחא דליתרע השבער בפניהו והלוה עומן מייחץ סוף אף שמואל עדי קיום

סודר במלוה שאומר אמנה א"כ אף בזמן דקד"ב דק"ב סוכר אב"י נכחי פלוגי ליתוי ממך מנה דחיש'י לפניהו דריבוי ע"ש. ולמ"ש י"ל דחלים ל"י לכחי אפי' רוב לחודא שחשמווד נגד החזקה דהוא שלו ומיירי בטוען סתם שלום מאחד ואין פורע שם המלוה. ושאי במלוה שאומר

לא יעידו בפניהם ומעבא דה"ל עדות שאא"י להויסה בב"ד זה כי הריינים לא יראו בחובת העדות אבל רבינו יצחק כתב דיכולין דהעיד דההוה שאא"י להויסה בב"ד זה איהו יכול להוימה בב"ד אהר ונכון להחמיר בדברי הירוש' ור' שטחה הכשיר העדים. הקרובים לדיינים וכתב רי"א לענין הלכה למעשה לא ידענא מאי אירון בה :

אמנה דליכא מעלה רוב רק מגו וזה הסיבה אב"י ל"מ :

תל"ח ואלו עדים חותמים לר"ק

לכתוב בלשון עדות כ"ו. והאנלגא דכשמועוד בו לשון עדים ודיינים און לפוסלו ודכ"ו בניטין ד"ג פ"ח וכתבו דל"ג כתוב בלשון דיינים וחתימי עדים ו"ש כתוב בלשון עדים וחתימי דיינים ופ"ט בלשון דיינים כגון בני דיינא כתיבנא כ"ו וחתימו עדים בלשון עדות כגון אש פלוגי עד כ"ו. וה"כ ה"ג י"ל כן בכל האמרות. אף למ"ש החסום שכתוב בפרשומא ב"ד הוינא כ"ו ומכתיב שם סריימס כההודק ולמטם חותמים עדים להעיד על הפרחובול שהוה אמר כ"ו. וכי המסכ"מ שיהו כשנוה החסום דלפ"ט ח"ו קלח כמחויף מחו"ב ואולוי ה"א אפי"ל ע"ד המנו"ח כ"ה ע"כ ש"ו מ"כ דשטר שצויה עשוי כק"ח אפי"ח שאין עושם לפסולו פסול. ע"ש. וכמחויף מחובו שיהו חסם פסול. אף כמסכ"מ כ"ו :

תל"ו וק"ל כ"מ ששנה רש"ב

במשנתיו הלכה כמוהו. כ"כ ה"י פ' ג' וכתובים רעק"ל שם הניח מהב"מ שהק' דהני' סוגר לדכ"ו שפ"ק מ"ה דפסק הכ"י ללא כרש"ב משום דהך ה"י כרש"ב כמשתמינו לאו כללוא הו"י. ו"ל"ג דל"ק דפ"ק כ"ב כשם דהכ"ו ו"ל דאף שהניח ד' הר"ן איתו סוכר כמוהו אל"ה כמ"ש בפ" ג"פ. ואלא חתמה שביחא סתמא ד' הר"ן ולא יסכור כות"י דכ"י ב"ד מולק בבלגא דהי"ק סי"ג כיחא מהכרז"ו דהשתי"ף

תל"ז פסק דין שכתב בו ונתחייב ראונו

לשכנגדו כך וכך ולא פי' מי הוא שכנגדו ה"ל כדאמר בפ' ג"מ פ"ט שפוסט הוה שפרא דהוה כתוב ב' אנה פלוני בן פלוני לויתר ממך מנה. ומסיק רבא מסך מנברא דהוה נפיק סתווי ידו' בשמע ה"ג לכשכנגדו דנברא דנפיק סתווי ידו' הוא :

פסק דין שכתב בו ונתחייב ראונו לשכנגדו כך וכך ולא פי' מי הוא שכנגדו ה"ל כדאמר בפ' ג"מ פ"ט שפוסט הוה שפרא דהוה כתוב ב' אנה פלוני בן פלוני לויתר ממך מנה. ומסיק רבא מסך מנברא דהוה נפיק סתווי ידו' בשמע ה"ג לכשכנגדו דנברא דנפיק סתווי ידו' הוא :

תל"ח פסק דין כשותמים בו הריינים

צריך לכתוב כל השומר לישנא דבי דינא דוכרן חתמי דהוה באנפנא ב"ד וכל לישנא דב"ד ואלו עדים וחתמי צריך לכתוב בלשון עדות זכרון עדות וכל לישנא דמתרותא לפי שני החלוקים :

פסק דין כשותמים בו הריינים צריך לכתוב כל השומר לישנא דבי דינא דוכרן חתמי דהוה באנפנא ב"ד וכל לישנא דב"ד ואלו עדים וחתמי צריך לכתוב בלשון עדות זכרון עדות וכל לישנא דמתרותא לפי שני החלוקים :

תל"ט אמר' בפ"ק דסנהדרין

מעשה עשוי וישלם מביתו ה"ד שיקול הדעת שעתה עשוי תנאי או תרי אמוראי דפליגי מד אמר הכי וזר אמר הכי ולא איתמר. חלכתא לא כמר ולא כמר וסוגיא דעלמא כהד מוניירו ואולו חד ועבדי כאידך היינו שה"ד כתב ר' יהודה הלכה למעשה דרזקא בת"י הוי שה"ד אבל היבא דתרי תנאי או תרי אמוראי פליגי והדין לא ידע כי אם דברי תמורד ולא ידע שהשני ה"י חולק לא סיקרי הא שה"ד וישלם מביתו אלא

בפ"ק דסנהדרין מעה בשיקול הדעת שעתה עשוי וישלם מביתו ה"ד שיקול הדעת שעתה עשוי תנאי או תרי אמוראי דפליגי מד אמר הכי וזר אמר הכי ולא איתמר. חלכתא לא כמר ולא כמר וסוגיא דעלמא כהד מוניירו ואולו חד ועבדי כאידך היינו שה"ד כתב ר' יהודה הלכה למעשה דרזקא בת"י הוי שה"ד אבל היבא דתרי תנאי או תרי אמוראי פליגי והדין לא ידע כי אם דברי תמורד ולא ידע שהשני ה"י חולק לא סיקרי הא שה"ד וישלם מביתו אלא

כפי מה שידע והביא מסריף

כפי מה שידע והביא מסריף ה"י חולק לא מיקרי חס' דה"ר. עש"ד סי' כ"ה סק"ח ש"כ' דכ"ו מ"י. וכמדרשו ו' דכסמ"ע הבין כמנוחם שדעין און הכרע סלכתא כמאן אלא שהדיין אמר דהלו ידע גם מסמ"ח לא ה"י פוסק כמו שפסק וקמ"ל דכ"ג ל"ח שה"ד וה"ק דל"ג ע"ד המנו"ח דגם ז"ל סוגיא דעלמא חלידן כלא ידע מהחולק ל"ח פוסק בסי"ד דנאי"ל למיעבד לחיוב פסק כפי מה שידע והביא מסריף ה"י חולק לא מיקרי חס' דה"ר. עש"ד סי' כ"ה סק"ח ש"כ' דכ"ו מ"י. וכמדרשו ו' דכסמ"ע הבין כמנוחם שדעין און הכרע סלכתא כמאן אלא שהדיין אמר דהלו ידע גם מסמ"ח לא ה"י פוסק כמו שפסק וקמ"ל דכ"ג ל"ח שה"ד וה"ק דל"ג ע"ד המנו"ח דגם ז"ל סוגיא דעלמא חלידן כלא ידע מהחולק ל"ח פוסק בסי"ד דנאי"ל למיעבד לחיוב פסק כפי מה שידע והביא מסריף

הוא אמנה או פרוע א"כ כחייב לנאחסי אף ביש לו מגו דליתוי קלחי' משום דחוקה דמה שהח"י אדם הוא שלו וה"כ שהכת"י ח"י המולויזו לא נאחמן ללוה שאומר מפלוגי ליתוי ונפל ממנו וחסה מאלחא אף בזמן דפרעתי כיון שהוה נגד חזקה דמה שהח"י הוא שלו כ' ע"ש. והכ"כ מ"ש השע"מ דלומר הנהבט שמהפלוני לוח דה"י און מיקס ספק ע"י עטנתו על אחר זולת הפלוני ומי לאח דמלוה שאומר אמנה ד"ל דגם בזמן א"כ. מ"מ מ"ל הדקן להסמיך בזמן כשאומר שלום מאחר סתמא דלענין לפטור מהחובע און נפ"מ מני ל"ה ווא"ל לברר שם המלוה וכתיב ש"כ בסו"ב כ"ב"כ ד"ה ע"כ ב"ד"ם קבל מן האשה בשלום דנאחמה דאל אחרים הוא דא"ל לומר של מי הוא ע"ש. בזה יש גם מעלה דרובא דמיראס כרוב שאינו דסחובע שלפנין לן בלידוק סימו מסי לבטול החזקה דמה שהח"י האדם הוא שלו ושאי זה מהא דמלוה שאומר אמנה דגם ליכא רק מגו לחוד. ואש"ג שמהסוכ"ב חת"פ סי' מ"ג משמע דכס"ג ל"ש לדון משום רובא ש"כ כס דמחשפקין על עטעב אס הוא פלוני ל"ש לומר ז"ל כהרובא דעלמא דחננו סהעבד איונו מהרוב ע"ש. וה"כ דכות"י. אף בבב"ר ינחק חת"פ סי' ו' הוכיח דגם כס"ג שיך דין רובא. ועפ"י יתורן ק' כשע"מ דלכ"י ככתובות ד"ע

והגויא דעלמא כר"ה דסגרי כוזח' ור"י לא ידע משימס ונס לא ס' ה' יכול להכריע אז ס' חייב דסוה כיוודן דכר"ה פ' אד"מ וכן כשדע משימס אבל אם ס' יודע ר"י מהנא דסגרי כוזח' והשטן עליו הלא ס' ידע מהנא דסגרי כר"ה דסוה כנר"ד אין מוכח שחייב ד"ל לפטור וכדכסברי דס"ף דמאי ס"ל למיעבד. ונחלמח פטור דכסא מטעם אחר דלחן לטוביה דעלמא כמחלוקת דסגרי. והמדרשי שקריה מסה לנר"ד כמבאר בש"ך סוה משום דסגרי דנס על פטות כסגרי מוכיח סוהא דעלמא דעלמא ואילו ידע דר"ה פליג ס' ר"י חייב דק מהנא סדיעס פטורטו. וס"ל כנר"ד דסגרי דסדיעס פטורטו ולא ידע משימס פטור ועדיף אז מאלו ידע משימס וסכריע דלא כסוהא דעלמא והלא כסגרי כר"ה ס' אד"מ. דכמו דכסא דל"מ ר"י נחלק על סוהא דעלמא וחייב אלו ידע מפלוגתא דר"ה ונלא ידע פטור. וס"ל י"ל אף דכדע משימס ל"מ הכרעמו כנר סוהא דעלמא לפטורו. כלא נדע משימס פטור ול"מ. ועכ"פ אין סכריס מהר"ה לנר"ד.

תמ כח ר"ה ס'. כ"כ פ"ק דקדושין ביציאת עבד כר"ה אברים דסביא ה"מ דשנן ד' מ' דילמא ס"מ כמח"י אבל ככרייתא לא. וז"ע מאי דקיע לה כפשיטות וס"מ אחר דילמא. וסר"ן פ"ו דגיטין סביא מר"ה גלח כסא דנחמס כנ"כ דאף דלחלק ר"פ וחמך דילמא אפי' כפשוטו לא שנקי' פשיטות דכא משום אהקפתי דל"מ דלא יאחרת אלא דרך דה' ע"ס. הוי דילמא אית כפשיטות. אף רציחי צי"מ ס' רל"ז ס' סכרין בעמך אחר. דלע"ז דנשנן דילמא אחר קישטא הוי וימסו ככדון סוה דלמך ל' ס' וי"ל קן גס כשיעס הרי"ף כנר"ד. וחדות על ס"מ ס' קפ"ו וצמלוה סרוסס כקו' שורה סלטס כדכדס ככלל דסלכס כדברי המכריס. עלא סכריו ד' הרי"ף כלל וביאר ד' רבינו. עי' צי"מ ס' רל"ה :

ואינו דעלמא כר"ה דסגרי כוזח' ור"י לא ידע משימס ונס לא ס' ה' יכול להכריע אז ס' חייב דסוה כיוודן דכר"ה פ' אד"מ וכן כשדע משימס אבל אם ס' יודע ר"י מהנא דסגרי כוזח' והשטן עליו הלא ס' ידע מהנא דסגרי כר"ה דסוה כנר"ד אין מוכח שחייב ד"ל לפטור וכדכסברי דס"ף דמאי ס"ל למיעבד. ונחלמח פטור דכסא מטעם אחר דלחן לטוביה דעלמא כמחלוקת דסגרי. והמדרשי שקריה מסה לנר"ד כמבאר בש"ך סוה משום דסגרי דנס על פטות כסגרי מוכיח סוהא דעלמא דעלמא ואילו ידע דר"ה פליג ס' ר"י חייב דק מהנא סדיעס פטורטו. וס"ל כנר"ד דסגרי דסדיעס פטורטו ולא ידע משימס פטור ועדיף אז מאלו ידע משימס וסכריע דלא כסוהא דעלמא והלא כסגרי כר"ה ס' אד"מ. דכמו דכסא דל"מ ר"י נחלק על סוהא דעלמא וחייב אלו ידע מפלוגתא דר"ה ונלא ידע פטור. וס"ל י"ל אף דכדע משימס ל"מ הכרעמו כנר סוהא דעלמא לפטורו. כלא נדע משימס פטור ול"מ. ועכ"פ אין סכריס מהר"ה לנר"ד.

תמ כח ר"ה ס'. כ"כ פ"ק דקדושין ביציאת עבד כר"ה אברים דסביא ה"מ דשנן ד' מ' דילמא ס"מ כמח"י אבל ככרייתא לא. וז"ע מאי דקיע לה כפשיטות וס"מ אחר דילמא. וסר"ן פ"ו דגיטין סביא מר"ה גלח כסא דנחמס כנ"כ דאף דלחלק ר"פ וחמך דילמא אפי' כפשוטו לא שנקי' פשיטות דכא משום אהקפתי דל"מ דלא יאחרת אלא דרך דה' ע"ס. הוי דילמא אית כפשיטות. אף רציחי צי"מ ס' רל"ז ס' סכרין בעמך אחר. דלע"ז דנשנן דילמא אחר קישטא הוי וימסו ככדון סוה דלמך ל' ס' וי"ל קן גס כשיעס הרי"ף כנר"ד. וחדות על ס"מ ס' קפ"ו וצמלוה סרוסס כקו' שורה סלטס כדכדס ככלל דסלכס כדברי המכריס. עלא סכריו ד' הרי"ף כלל וביאר ד' רבינו. עי' צי"מ ס' רל"ה :

דוכתי דיס דסלוק כתיקו ומי פשיטת ממוקס אחר ע"ס. וא"כ אין רחוק מה שר"ה לומר בש"ך כשיעס הסמ"ג ד"ל דנס אחר חסומת החלמוד אין כפשיטת חיקו כחוקל נס כחלמוד :

תמ כל זמן שיאמר מאיזו טעם דנתנו כותבין ונתחין לו. עח"מ ס' י"ד ס"ד דל"ה חל"ה מכ"ד קטן לכ"ד גדול אבל כ"ד גדול חל"ה לכחוד דלא חיישי' לעשותה. ונכונ"ח תח"מ ס' ח' כ' הגס כסכריס מומחסי וגדול סדור מלך כשאין סדיעס שישנו עמו גדולי ישראל מפורסמס כדור ל"ח זס כ"ד הגדול ע"ס. והגס מחשו' כ"ח לא משמע כן סכ' כס' כ"כ דרק לעשות אין לחוס כנ"ד גדול אבל סיכא דלויכא חקלא גס כ"ד גדול לציני לכחוד וזא דר"פ כנ"מ דס"ט אין ספק דס' סכד ומוקן לו אף דסוי כ"ד הגדול כדורו ע"ס. והגס דזא על ר"פ אין ספק סכ' גדול הדור כשיס' חל"ה סיכא גדוליס מפורסמס כדור אין סכדא לזא [ועי' ככתובות דכ"ד דעס לחוס לכ"ד דבר אפי לעשות דסג, כדוקס עכרות שפיס ע"ס]. ומנלי לכו"כ לחלק בין סכדא לעשות ומשמע לסוכר דכיון דר"פ ס' גדול הדור כני דלא יחוס לעשות:

תמ יאמר לחבירו פסק דיני קודם לפסק דין. והגס כשטעונן פסקא קדם יודע לחוב דחבירי קדם לחוב פשיטת דיפסיד דאף דפס"ד חסיב כסנר מ"מ מלוט ע"פ מוקדס קודם למלוה שבער מלאחד לנכות מנ"ח כמבואר בח"מ ס' ק"ו ס"ג. וכוננו דיעוון וז"ל דחובו קדם לחוב דחבירי וכן נלמד לזכר עי' בח"מ ס' קל"ט. משל"כ כשיכתבו מהי נפסק דיני ועד"מ פס"ד לחדד נכסו כמיסן דשמי כחמס יחמו להכניס כמיסן ול"מ טעמס דלודך שחובו קדם לחוב חבירו כיון דחמן ההסתחיות דשימס איתו ידוע ועכ"פ זס ידוע דכמיסן ס' חייב לחדד ודכדוכח פסקא דינו ולמי ספק שמא לא תחייב לו או יסכי' לסיבות שנתחייב לו כמיסן ועי' ככתובות דל"ד ע"כ ונח"מ ס' מ"ג סכ"ג.

ואינו דעלמא כר"ה דסגרי כוזח' ור"י לא ידע משימס ונס לא ס' ה' יכול להכריע אז ס' חייב דסוה כיוודן דכר"ה פ' אד"מ וכן כשדע משימס אבל אם ס' יודע ר"י מהנא דסגרי כוזח' והשטן עליו הלא ס' ידע מהנא דסגרי כר"ה דסוה כנר"ד אין מוכח שחייב ד"ל לפטור וכדכסברי דס"ף דמאי ס"ל למיעבד. ונחלמח פטור דכסא מטעם אחר דלחן לטוביה דעלמא כמחלוקת דסגרי. והמדרשי שקריה מסה לנר"ד כמבאר בש"ך סוה משום דסגרי דנס על פטות כסגרי מוכיח סוהא דעלמא דעלמא ואילו ידע דר"ה פליג ס' ר"י חייב דק מהנא סדיעס פטורטו. וס"ל כנר"ד דסגרי דסדיעס פטורטו ולא ידע משימס פטור ועדיף אז מאלו ידע משימס וסכריע דלא כסוהא דעלמא והלא כסגרי כר"ה ס' אד"מ. דכמו דכסא דל"מ ר"י נחלק על סוהא דעלמא וחייב אלו ידע מפלוגתא דר"ה ונלא ידע פטור. וס"ל י"ל אף דכדע משימס ל"מ הכרעמו כנר סוהא דעלמא לפטורו. כלא נדע משימס פטור ול"מ. ועכ"פ אין סכריס מהר"ה לנר"ד.

תמ כח ר"ה ס'. כ"כ פ"ק דקדושין ביציאת עבד כר"ה אברים דסביא ה"מ דשנן ד' מ' דילמא ס"מ כמח"י אבל ככרייתא לא. וז"ע מאי דקיע לה כפשיטות וס"מ אחר דילמא. וסר"ן פ"ו דגיטין סביא מר"ה גלח כסא דנחמס כנ"כ דאף דלחלק ר"פ וחמך דילמא אפי' כפשוטו לא שנקי' פשיטות דכא משום אהקפתי דל"מ דלא יאחרת אלא דרך דה' ע"ס. הוי דילמא אית כפשיטות. אף רציחי צי"מ ס' רל"ז ס' סכרין בעמך אחר. דלע"ז דנשנן דילמא אחר קישטא הוי וימסו ככדון סוה דלמך ל' ס' וי"ל קן גס כשיעס הרי"ף כנר"ד. וחדות על ס"מ ס' קפ"ו וצמלוה סרוסס כקו' שורה סלטס כדכדס ככלל דסלכס כדברי המכריס. עלא סכריו ד' הרי"ף כלל וביאר ד' רבינו. עי' צי"מ ס' רל"ה :

תמא פסקא ר"ה ור"ח. ועמ"ס כס' ס' י' להרי"ף דשעריס כונו. ור"ח פ' אד"מ כספרי טובע יאועס ככ"ק [ועי']. סד"מ סה"ה לגורר מר"ה שס ש"כ דשמעתא דסלוקא כתיקו ק"ל דמחונא לקולא ולא פסקי' פ"ס ונמש"ס כז"כ ס' ו' דאף אי כספק כטר ח"כ מניחין סוה משום דספק אי חסרי להסגרר משל"כ כתיקו דלולו דהעממדו ח"ל דכריסס כתיקו ס' חסרי להכריע כסכרל ומי חסרי ספק לומר קיס לי כקן כסכרל וסחמס סס ככז אף. ס"ד לברר ספק דתיקו שאין סוהר עד שיצוה מורס דקס פ"ס. והנ"ל דכיד מלחסי ס' ס"ג"ס אחר סכריו ד' ס"ס"ס דאין לפשיטת חיקו ממוקס אחר. ככיו ממוקס' דע"י דס"ח ע"ל ד"ה חיקו ומן הריטב"ל ככמס

ושכונתו כספ"ד זמן הסתחיות דע"י רוב ידוע זס לכ"ד מתי נחייב מ"ס כספ"ד. אז ל"ל לכתוב זמן כתיבת הפס"ד ולא חיפוק חורבנא כין ככתיבו כדלך זמן הסתחיות זמן כתיבת הפסק דין דידו' או לא יכא כחוב בו כלל :

תמו אס ס' ב' או ג' דייניס מיהממי לכ"ד אף כשאין בע"ד לפימס. עח"מ ריש ס' כ"ג דלפי' ב' עדים ממשמיס אוהס וזא מחשו' הר"ה ס' ומסוס דייניס מדקדוקי יוחר מהעדים שמשמו כפס"ד וכ' הסמ"ע וס"ך דמ"מ ע"ל וזיין אחר אי' יוחר מנ' עדים דעלמא וכ' כשע"מ ספ"ד דזכו אף כשהבע"ד לפימס וע"כ לא הכיניו ח"ל לדין כשעומדין לפייו אלא כליבא דנמחסי ל' אבל כשעדים ממשמיס איתו אף שעמו

מ"א ח"י ור"א מפ"ד דכחובות בשנים אומרים מה ואים אומרים לא מה דל"כ כב' שומרים מה יותר מהמכחישים אף דע"א לבד נאמן בעדות אשה ומשום דמילתא דעבדי לגבי לא משקרי מ"מ ל"מ סברה זו ליפות כחם נגד המכחישים בו' ונדקין אחד

כשעומדים לפניו וע"א מכחיבו דהיינן נאמן וכמו בשני דינים דנאמרים לעולם אף כש"ב עדים מכחישים ונ"ד לנאמנות החיה פ"ד דקדושין דב"ש פתעור חד אינה נאמנת דכ" כ' כר"ז

לפניהם דלא גריעו מעדים . וג"ל דלפי דבריו אפילו אחד מחייבו שבעה כיון דלא גרע מעד :

תמה כתב רב אלפס דבראורייתא אין עד נעשה דיון אבל בדברבנ כנו קיום שמרות נאמן וכ"כ הר"ם בסול" :

תמו שני עדים שהעידו בשטר עדות אחד ובשטר שני העידו הילוף אותו העדות אם אין זמנם שזה הולכין ע"פ השטר הראשון שכוין שחתמו בשטר הראשון נעשה כמי שנחקרה עדותו כב"ד וא"י לחזור בהן אלא שצריכין ב"ד לחקור איך נעשה זה המעשה ולפי מה שיתגלה סן הרין יעשו ואם ה' זמניהם שוים בשלו שניהן שאין אנו יודעין איוו מהן קודם :

תמו צריכין העדים ליוהר כשהותמין שניהם זה בצד זה בשופט אחת שלא יתחילו התימתן אלא מתחילת הקלף תחת הכתב שלא יהי' חלק בין השטר להתימת העדים :

תמה הא דאמרי' כסאן מקבלינן סהרותא מע"ה כר' יוסי כתב רב אלפס דזה ע"ה הוא עוסק בתפילה ובמצות ובדרך ארץ אלא שא"י תורה אבל אותן שאין זריזין בתפילה ובמצות ובדרך ארץ אין מקבלין עדותן דאמרי' כל מי שאינו עוסק לא במקרא ולא במשנה ולא בדרך ארץ אינו סן הישוב . ואמר ריו"ח ופסול לעדות . וערל שאינו רוצה לכול מחכת צער המילה ולכו לשמים כשר לעדות לרבי ר"ת :

תמו השוב רב אלפס פי שחתום בשטר וא"י לקרותו סגנדינן ל' ואם בא אותו שטר לב"ד רואין אם יודע לבחון העדות בע"פ עדות סמונת אע"פ שאינו בקי לקרותו בשטר יכתוב אותו מפיו שלא יפסיד בעל השטר את סמונת שאין סן הרין לשיירו ואם לא ידע העד

ל"י סמוכין דה"ל כמעידים סגננו דיימינן גם כזו" לפסולו . וא"כ ח"ש דכלל גמירי כלל דל"מ לפסולו חשיב אה"ל . ע"ל דכיון דכ"ל דיימינן הסתחא הוא מטעם שלמותחייבו עבדי' טי' סמ"ט ריש ס' ח' . לכך אין לנו כח לדון אלא בנוונא דסמוכים ס"מ לדון וכוון דכסמוכין אין עד נעשה דיון מטעם דלא"ל גם אנו . אף דכלל ל"ש חללינו קנס דהמטה אין לנו לדון בכס"ג . ועי' בנחל יתחק ס' ח' סס"א וז"ע :

תמו שכוין שחתמו בו' . זהו מתשו' הרי"ף ס' ר"ט . וע"פ למ"ש הבי"ט ס' מ"א ס"ל להרי"ף דכ"ז ששטר ח"י סעדים חיבו כמו שחוקרו עותון וע"ש כש"ס ס"ה . וא"כ מ"ל שאין סולכין אחר שטר קמח אס שחתמו על השני לא מסרו הראשון ליד כבעלים עדיין אף שנמסר אה"כ . ואם זהו כוונת הרי"ף מ"ש שצריכין ב"ד לחקור איך נעשה זה . כל כהאי ס"ל לפרש :

תמו צריכין העדים ליוהר בו' . כב"ב דקס"ג ע"ב בתורה שיעה . יס' ב' דעשה כשם גליון כדל חתימתן אס נפסל השטר ע"ש ובש"ך ס' מ"ה ס"ק י"ב . וק"ל דנחתם אס לזה שעהחוק עדים חתימתן ב' שיעמן ממשטר למעלה . ול"ש חוקה שטבו כדן כיון דחזינן דליאו מחזקתן כמה שהניחו חלק בגליון כב"ד חתימתן ואף אז לא נפסל השטר מחמת החלק כב"ד חתימתן כיון דאין לפנינו יוף דהסכירו שס החסום' . מ"מ יפסול מחשש שמה כבד יוף למעלה . ועי' בשע"מ ס' מ"ה סק"ב ולגיל ס' תכ"ו :

תמה וערל שא"ר למול מחמת לער בו' . בנתיבות ריש ס' ל"ד כ' כביטול מ"ע לא נפסל לעדות עד שיעבור בקום ועשה או פורק עול לגמרי עכ"ל . וע"ז מ"ד רבינו דמשמע לרש"י דל"ח לבו לשמים אלא כביטול שמתו אחיו מ"מ [עי' הגינה ד' ד' ע"ב בתורה' דמרכב] דערל שא"ר למול מירחא לער פסול לפדות . והרי אינו עובר בקום ועשה . דיל' דשאי מילה שסיא עשה דכרת ולא קיל ביטולה מקום ועשה שא"כ כרת ועי' בפתח הבית ס' כ"ו :

תמו שאין מה"ד לשיירו . לשון תשו' הרי"ף ס' רכ"ב ויקבע אותו השטר שאין מה"ד לשיירו . ובש"ך בח"מ ס' מ"ה ס"ק י"א כ' דכח דלא ס"ל לחתום לבחילה דדילמא יס יוף כשטר מ"מ כיון דמכווני כשר . ונתימים שס ס"ר"ה הוכיח מבטע"ס דאין ע"ו דין שטר ע"ש . והרי לפניך תשו' הרי"ף ורבינו שהביאו דס"ל דלינו רק כחוב ע"פ לכך קורעין כדי שלא יהא נעשה ממלטה ע"פ מלוה כשטר . והנה כנחל יתחק ס' ח' מ"ה ס"א ע"פ ב' כ' כחתמו העדים על יויר חלק ואה"כ כחבו שטר על חתימתן . דלהרמז"ס והס"ך דמה"ס לא בו

נגד ב' עדים . דמסברא י"ל אוקי עד שטס דהיינן נגד העד שכנגד דהיינן ושכר עדות דהיינן נגד מ"א ונאמין להדין כמו בליכא רק דיון אחד נגד ע"א שכ' השע"מ דהיינן נאמן . ובאמת עוד יס שיעוי בין הושטאים דכט"א נגד דיון אחד שכ' השע"מ דהיינן נאמן הוא ככל גוונא . ובעדות אשה כשע"א אומר מה וע"א אומר לא מה דנאמן האומר מה אינו אלא כשהחזירה ליוטא על פיו ובכא האומר לא מה קודם סהתיבוי לא תשאל כמבואר בה"ע ס' י"ז ס"ז . וע"כ הוא או משום דעטס דענ"ג לא משקרי לא אלים כ"כ כעטס דקדוקו כהיינן או מפני חומר איסור דהשא איש . ועכ"פ אין הושטאים שום . ולכאורה י"ל בשנים אומרים מה כמלחמה ושנים אומרים לא מה דנחיאוק ודאי לא מה . דאף לברא"ש פט"ו דיבמות דחולק על הרי"ף דחושב גם כב' עדים כדדמי . וסובר הרא"ש דבכח סהרותא דכרת אהא סעיד ל"א דייקי' ע"ש . זהו בליכא מעידים לסיפק אבל כשכח אחת מעידים לסיפק ובהו ליכא כדדמי נחלי העשעה כעטס דים כהו חש כדדמי . וככא דחליגין הטענה יותר עדים מבדיינים משום דהסעיד עולוים יותר לעשות . וכן כשני כ"ע המכחיבות זכ"ו ואחת כיוונה בעתה ראייתה כדי להעיד אח"כ ואחת לא כיוונה . דאף דגם כלא נחשוין להעיד מקבלין עדותו כמבואר בח"מ ריש ס' ל"ו [וע"ש בשע"מ מה שהק' מכחיבות דיי"ב] מ"מ בהכחשה סמכ"י אעדים סחיוונו יותר מעל העדים שכל כוונתו וכו' :

תמה ודבראורייתא אין עד נעשה דל"כ ע"ב בתורה' סנה כ' דה"ל עדות שא"י להאמה . ובנחל יתחק ס' ח' כ' כגמ"ס המהרי"ט דבקבלת עדות ל"ל אפי' חד דגמיר . דא"כ ס"ל ב"ד שאין ראוי לקבל הזמנה על העדים

היו כנחלקו ערומן בב"ד רק בשעה שבה השער לכ"ד ובמחו
 הטדים מקודם למהני הוא מהק"ח כמ"ט הנחטות סו' מ"ו
 סק"ט לפי"ו כיון דבעת בילוח השער בב"ד כבר כחוב למעלה
 מחטפתו יש לו דין שער חף מקודם ולהסוגרים להי כנחקרו
 ערומן משעת החימה פסול
 כשהחמו צמיד חלק כיון דבעת
 חטיפתו דלא שייך הערות ארוך ממנו

בערומן ע"ט. ולפי"ו צד"ד י"ל
 להס"ך לשיעור'. דלראה לכושר
 דרק בשעה שבה השער נב"ד היו
 שייך הערות ולכן מהני חף דבעת
 שחטו לא ידעו לקרותו כיון
 דשעטם שהשער בב"ד יודעים ע"פ
 ב"ד שלמה חממו כפי שזכרים
 עמה וזין שער עליו חף מקודם
 והכל דחמימי על מיד חלק החכר.
 והר"ף חף לדיעו כוכר שיכל
 כנחקרו ערומן משעת חטיפתו
 כמ"ט לשי"ו סו' תמ"ו. ע"פ לדי'
 היו כנחקרו ערומן משעת שבה
 השער לוד כבעלים (ע"י צנח"י
 שם עקף א' וכו') דגם חל לא ידעו
 העדים לקרותו השער פסול :

תנ לא ידעתי שיהי קרוב ט'
 כשר . בדנדי משפט צנח"י
 גנו מהר"ב ס"ם ל"ו סוכה
 דסרמב"ס חולק ומכתב ברפ"כ
 מערות נחל ח' קה"פ כשהחמו
 און נעשהו א"ע שחטמו ופסולין
 לערות . ולמה יפסלו אחרי שידעו שעדותם ל"מ גס זולת ההזמה
 וע"כ דמיירי בלא ידעו מהק"פ והשבו דתועיל ערותם ע"ט .
 ולאו דאי' דיל' דידעו מהק"פ אלא דחטבו שלא יודע להב"ד
 מזה ותועיל ערותם . והא כוונתו דבידע מהק"פ מ"י לומר
 דמסקח בייחי וגם אילו לא הוסי' מברר שיש בהעדות קה"פ
 ולא כ"י בלא הפסד לחצירו מערותו . וכענין דכחותו דע"כ ע"א
 בלא דמחליטו שאלו מעובר מפקדת כחובם שם כבוד"ה אי
 שכ' דמה שר'תה להכנילו אינה מפקדת כחובה דיטולה לומר
 עסקתה בייחי והא כ"י בלא לחלוט הינה מונעת אותו ע"ט .
 וה"נ דכות' . אך כ"ל דסכא לא חל בעד מהעד אמתלא' ו' דלח' .
 דרך לשה לשהק צבעלה . אין דרך הקבל לשחק מצד' ובודאי
 כחייק סד' כפי שער'ה לפניו דלחיון להפסיד בעדותו אמתלא'
 הוסי' . דמיון לזה מ"ט הס"ן סו' פ"ח ס"ק כ"ו דמסתמא התורה
 לפי ב"ד אינו משעה ע"ט . וה"נ דכות' :

תנא דלא אמתכחא היא היבא דהמענות מונחיס על העובלה .
 בח"מ סו' ר"ז ס"ג סוכה מההוסי' דרק כשהדק קניו
 לשיחיס ונקא"ס ה"ס ה"ק מהסבואר בב"ד דפ"ד וכוסי' בקדושוין
 ד' ח' דחלל השותפין און קויון זה מזה ע"ט . והנה כספרי נפש
 חיה בב"מ דק"ב הביאתי מנ"ט"ה ס"ר בקדושוין כבעיה דסלע
 דשיחיס ח' מהקודש דהוא משום דביש לה חלק בחלל כהמרי
 תוס' על דעהו להקדש והוא נמי כיון דל"ל לקדשה חקני לה
 מקום וכדיבאר כנחמי מלואיס סו' ל' סק"ג ע"פ"ט דמנין כבטרות
 ד"ח בחוס' דמשום ניווחא דמלוה אמרי' דקני חף בלא קנין
 דגמר ומשעבד נפשי' וה"נ בל"ל לקדשה דהוא מלוה משא"כ במו"מ
 לא גמר טויה האי וכן כותביה דכעביה הוא מלך כשהש' שאל לא
 כ"ל להקדש וגם ככחיה דמוכה מסר"ן דל"מ גו"מ אלא מהמת
 דיש לה חלק בלא"ס ע"ט . וה"כ י"ל נמי בקיבוי' דלמחר בזה הסברא
 חוב דבעי למייקי גו"מ כמבואר שם ברמ"א . י"ל חף אי ל"מ
 גו"מ כשאלו על הדק דשמיס' . כשהוא על סוף דשמיס' דבלא"ס
 יש לו חלק בהקדש ויו כקקרו מקומו לגמרי ויובל לקנות המשום
 ומהני גב בלא קנין כדמהני גו"מ בלא קנין במקום מלוה ועדיק
 זה עבאל מו"מ :

אפי' בלא קנין גו"מ ללחדי דמנייש חח מצירו כו' . בקה"ח

הערך לכוין הערות ע"פ כמו שכתבו בשמר תרי הערות
 לביטול וחשבר בשל :

תנ היבא ששני עדים חתומים בשמר ואחד כשר
 והשני פסול ושאלנו את הכשר אם נתכוין להעיד
 עם זה ואמר כן נתכוונתי אבל לא ידעתי שהי' קרוב
 פסק רב אלפס דהשני עדותו כשר ומהיבוי שבועת
 דאורייתא :

תנא משחק בקוביא לא איפסיל אלא כשאין לו
 פלאכה אחרת דלא אמסכתא היא היבא דהמענות
 בונחין על הטבלה ששוחקין בו אבל אותו השוחקין
 באמנה ודאי אפי' הקנו זה לזה לא קנו דאמסכתא
 גסורין ואין טועיל בה קנין אלא בב"ד חשוב .
 ואותן שרוכין שרנילין לעשות בו קנין בפני טובי העיר
 כדאמרי' אפי' בלא קנין נפרי ומקנו להרדי דבשייש את
 כבירו החזור בו כ"ב ריא"ז . גם כתב כי החימוש באמנה
 שניולה היא פסולין לעדות עד שיחזירו וגם שיברו את
 ספספיהו דאפי' בהנם לא עבדי וכתב הרשב"ץ דאין פסולין
 לעדות עד שיכריזו בב"ד להודיע פסולן אבל פסול
 דאורייתא שידוע דאורייתא הוא ועבר לא כעני הכרחה :
תננ היבא הייתי ראובן חד שהדא דאית לי' סנה
 גבי שמעון ואשתבע שד"א לחכויש העדי ובתי
 הכי אתא חד שהדא אורינא מצטרף בהדי קמא
 ומהיבוי לשלומי : פסק

הנ"י פ"ב ע"ט ובתשו' חוט שני סו' י"ח . ובמ"ט כהר"ט
 דמנביס יד על חצויו להכחוט פסול מה"ס מדליפ"י כנסתדין
 דנ"ח מקרא דויאמר לרשע למה חכה רשך וסדיוק מדכתיב חכה
 הוא דקדוק חוק ולויו כלאמכתחא והכחוט קרלו רשע ותסע על
 הסוגרים שסאלו מדרבנן ע"ט . ולכאורה י"ל ע"פ"ט דליתא בידות'
 פ"ג דמ"ה סו' ר' מרין לחבל בס"ס ז' יפ"ט וישנ לאכזי אבל
 ז' ימים ופרי' למדין דבר קודם למתן תורה כו' ובמסכתות יעקב
 חיד"ו סו' ע"ב כ' דאי לאמכתחא למה לא נלמוד מקודם מ"ח
 כיון שחוכר בתורה ח"ו לר"ח משג ולכן לא יפ"ט ממאנסיס שקדום
 מ"ח כיון שלא בלה בתורה מלוה ע"י ע"ט . ומשמע דאילו כ"י
 מעשה דועט לאכזי כו' אחר מ"ח סו' למדין אכזילת ז' מה"ס חף
 שלא בלה בתורה מלוה ע"י אלא משום דהוא מעשה קדום מ"ח
 און למדין שיהא מס"ח וחף שכתוב בתורה אמרי' דיוסף מדעתי'
 דנפשי' עביר וס"י אילו הי' העששה דויאמר לרשע כו' אחר מ"ח
 סו' יפ"ט דמה"ס מייקרי רשע אך כיון שפי' קודם מ"ח י"ל דמה"ס
 לא מייקרי רשע כיון שאין בזה חיוב מיסא או מל"ח וד"ק א"ך
 קראו רשע אי מס"ח לא מייקרי רשע . דלא גרע זה מנדיס דכ"ב
 דלמר שמואל דדורר א"ע"פ שנקיימו קראו רשע ע"ט . ובדואי
 אינו רשע מס"ח אלא ח"ל קראוהו רשע . וע"פ סירוט' י"ל בקדושוין
 דכ"י בכסף מגלי אחר חוקי' אמר קרא שרות בכסף יקנו .
 ודקדקו הוסי' אהא דלא מייסי מקרא דכתיב גבי עפרון (ע"י ריש
 קדושוין) ע"ט . ולהירוט' י"ל דאין למדין מקודם מ"ח . ושהוא
 בכסף יקנו חף שסא דברי קבלה כד"ח חביב וכדמוכה מסחוס'
 דכ"ק דיי"ב ע"א ד"ה אלא שכ' דקנין לג"ק דרבנן וקרא דברי
 מלוותו אמתכחא . ומשמע דל"כ הי' קנין תורה חף שאלו דלא
 ועמ"כ כספרי נפש חיה בב"מ דמ"ז ע"א ב"ה דל"ל . אך מהחוס'
 דלא נחמו ליה משמע קאח' ללא בירולו לכו שיסבור ט"ס דין
 כהידות' . עוד נכתב להא דלא לפי' מייסע לאכזי כו' ע"ט . ועשמע דלא
 בירול' להו שלא למייקי מקודם מ"ח . וע"י בקה"ח ריש סו' י"ד ע"כ'
 מהריב"ט דקודם מ"ח דבר שלא בא לשלם נמי נקיה ע"ט ול"ט .
תננ ובמר הכי אהא חד שהדא אחרילא מנמרק כו' . כ"מ
 ב"מ סו' פ"ז סכ"ט . ובמנוס' סו' ל' ס"ק י"א נחסף

אמר משום דהוי כותשה דברים .
 כמ"ט סק"ח צנוטה דשדוסיס
 דדמו בזה שאינו כנניעת הרוק
 בגופו . אלא דכבר כ"פ ס"ט ב"ה ע'
 סו' ל' סק"ע מהסמרי"ק דבזשא
 דשדוסיס עדיף מנזשא דברים
 שפפור ועשוס דליכא מעשה רב
 ע"ט . וה"נ בהא דהגיון ויש
 לומר שפי' דל"ט ב"ג יורה
 דפפור דבזשא דברים ושאינו בהא
 דהגיון דמעשה רב וכו' דל"ט דע"ט
 דפני רבנן משום דליתו אלא
 גרמא [וע"פ כ"ט סו' ל' ס"ק
 ע"ן] . וחזרה שדוסיס י"ל דכמעשה
 לדי' לבייש חגיב וליתו גרמא
 כהא דהגיון וחגיב נם לרבנן ואל'
 כהקל"ס' . פסול דלורייחא
 שידוע . עמ"ס סו' ל"ד כפ"ח
 סק"ו . חסר סו' ס"ב ולאין
 כסמאלא בהמפתחות :
תנב וכל ח"ל שיש בהם מלקוח
 פסולים לעדות . בספר
 דברי אמת ס"ב הובל ד' רביו
 שהוא מהשו' הרי"ף וכמ"ט

קודם שהעיד או אח"כ] דמוקמי' גברת' לחוקק' דלף דלפסל
גדלוי מ"מ כיון דבעטש שטעיד לא נודע כרעיוותא מהאיט לא
מחוקקין ריעותא מספק עכ"ד. וזה נראה כד' רבינו. אך רמ"ן
העיד דספק פסול לא"י מסי נפסל ל"ע. דלש מוקמי' בחז"כ
דמעיקרא כפר סי' ומחלוקין

אם זה דלמטרופין אינו אלא מדרבנן משום נעילת דלה או חף
מסי' כשר כיון דב"מ לא חיצנה סהדי אלא למיקרא וגם בעדות
מיוחדת ס"ס ב' עדים מהמתים הדבר ע"פ. והנ"ל עמ"ס
הנתיבות ריש סי' ל"א דהא דע"א ח"י לאוילא ממון אינו מהמש
משקר' אלא מהמש' דלומר בדדמי

פסול ר"ת פסק ר"ת כי כשאנו יודעין באדם כי הוא מועד
להלשין סיקרי מלשין אף מאומד ;
תנה הא דאמר' כאשר זמם ולא כאשר עשה ה"ם
כד"ג או במלקות ומעאט משום דאין עונשין
מה"ד ואין בידו לתקן מעותו אבל כמסמך אפי' שילם
על פיהם משלמין דלנבי מסוגא עונשין מה"ד וגם שילם
כידו לתקן מעותו וכ"ד ר"ח וריב"א והר"ם במד"ל .
והעדים שהעידו ושנים אחרים מעידין עליהם שהן
כשרים אפי' כל ישראל מעידין שהם פסולים א"נ ועדותן
קיימת . והר"א סמ"ק כתב דא ידעתי מניין שהמסמך
נחתן למי שהעידו עליו מאחר שהוא קנס יתנוהו בד"ד
למי שירצו ברתנן בחומס דתרומה נוהן קרן לבעלים
והומש למי שירצה וספק בידי עד יורה צדק עכ"ל ;
תנו הא דאמר' בירושלמי ראובן שכתב נכסיו לשני
בני אדם והעדים קרובים לזה ורחוקים לזה רי"ח אמר
פסול ואמר ר' אלעזר מתנתא מסעייה ל' לרי"ח מה
שנים נמצא א' מהם קא"פ וכו'. ויש מקשים אמאי לא
אמר' הבא פלנינן דיבורא כדקיי"ל בפ' יש נוהלין נבי
פלוגי בא על אשתו הוא ואחר מצטרפין להורגו והיא
אמאי פסול והא תרי ניפי ניהו . ות' הר"א בר' ה"ח
דהאי דפלנינן נבי פלוגי בא על אשתו ה"ם משום דאשתו
כנופי' דמי וה"ל כאילו אמר פלוגי רבעני לרצוני דא"ג
משום דאדם קרוב אצל עצמו וא"א משים עצמו רשע
ולחכי פלוגי דיבורי' החם כי בע"ד הוא בזה הרבר
ובע"ד אינו בר עדות וה"ל כבאן דלא אסתיד על פשעי'
בלל אבל נבי קרובים לזה ורחוקים לזה איכא שם עדות
פסול עסקה דמי' לנמצא א' מהם קא"פ דעדותן במדה
היבא דקיי' רהאי סהדי שהן קרובים נתבונו להעיד
והרחוקין נתבונו להצטרף עסקה טרבי דקיי"ל כותי'
דאמר בזמן שדותרו בזה וכו'. והר"ח נמי דפסיל
היבא דעדים קרובים לזה ורחוקים לזה דוקא שהעדים
נתבונו להעיד אף על הקרובין אבל אם לא נתבונו
להעיד רק על הרחוקים עדותן כשירה ונאמנים לומר כן
כך השיב גם ר"ה נאון ז"ל. והר"ם במד"ל כתב שאם חבר
בשאר אחד שנתתי לפלוגי הצר פלוגי ולפלוגי הצר
פלוגי

ח"א רק כשנא להעיד בתורת
פ"א אבל כשנא שנים להעיד
ולסלקנרף להיות ב' עדים אין
תולין בשום אחד מהם שיאמר כן
בדדמי ע"פ כדבורך . והנה
מהנתיבות משמע דכבאים בתורת
שנים לא חיישי' על שום א' מהן
שיאמר בדדמי ומוכח דסילוק
השגשג בדדמי הלוי כמא' דכאים
בתורת שנים . י"ל נמי כשכאים
בתורת ע"א חיישי' על כל אחד
ואחד שאומר בדדמי מה"ם ורק
רכן תקנו דלא נמוש בשנים
שאמרו בדדמי חף כשכל א' בא
בתורת ע"א . וביבמות דקט"ו
נע"א במתאם דכשי יא אה דע"א
לחן: משום דכע"ל לא משקרי' .
יש לפרש דכע"ל אין תש
משקר משום בדדמי ונחלו ע"ל
דמשקר הוא משום בדדמי ועל
הנה סיקר האמת משום בדדמי
שיך נמי לשון שקר . אך מהרמב"ם
דפי"ג מנירשון ס' כע"א
בקטעס חשש דשמה סדרתו ע"פ .
משמע דכע"א חיישי' למשקר
בנעד ועמ"ס טעל סי' רל"ח
ועמ"ס כשע"מ סי' ל' ססק"ה
וכדבריו מלחמי בשב"ש בשמים
רל"ח סי' ג' :

תנו רי"ח אמר פסול . הא
בירוש' רפ"ק דגיטין וטס
מבואר דלר"ל כשרין לרחוקים וחס כשי
דהוא גיטו ומתנתו אם כגו הוא ועברו בעל או כמתנה ועברו
קיים ומתכוו לפלוגתא דרי"ח ור"ל ויש גאונים דפסקו כר"ל נושם
דרכא סוגר בעבד דפלנינן דיבורא ועלמא קיס כנסים ל"ק
ולתיבוס' אחא כר"ל דלרי"ח דפסולין גם לרחוק דלא פלי"ג ה"ך
בעבד לא פלי"ג . ובמת"ח ס' ערות סי' ג' הסי' דע"כ לא
פסל רי"ח אלא דמדמס לנמלא ח' קא"פ דעדותא בטלה משום
דנעטלו כשרים בעדותם לפסולים אבל בעבד שהציא שטר מדתא
ליכא שום ריעותא בעדים ולי' משום דלא נתקיים ולי' נכסים
כיון שאין פסלות בשטר מארי' פלי"ג ועלמו מיאו קנה האי עוקה
ב' דברים בשטר אחד שטר' קאין השטר מועיל לחזק עשה
דאינו מוצדק . לשי מיאו מועיל וכו"ס ככא בעבד שהציא שטר
מתנה כשע"פ שאינו מקיים . מד"ח עוועל לכל עדשים החתומים
בשטר כמקרו עמוסן דמי' ומוסוס קיס דרבנן לא מנגילי' שטר
ואפשר דגם הירוש' לא מספ"ל בטא כו' אלא גיש עירוד דסה"ח
לר"ך קיום ופסי' ככא עדין ל"ד להא דרי"ח כו' ע"פ . והנה
אם ביש עירוד בטל כל השטר . י"ל דסה"ח כהן עירוד . ומ"ס
המח"א דמשום דרבנן אין לבעל לומרי . הנה חף דלפ"ק אין אינו
מוכרח דכפ"ה בח"מ ריש סי' ל' הניא מחזקי' רב"י דעד הפסול
מדרבנן אינו פוסל הכשר עצמו וסמך מהחומים בשם ריעיב"א
דגס

תנו שדתי' רוחי חף ממועד .
בספרי כובע יטועה
בבבא קמא ד' ג' ע"א ד"ה
נתהכנה . וסמך דבאומדנא גדולי'
מוזיאין . ממון ותרלתי בזה סק'
שהבא כפ"ה ס"ס ז' ע"פ . ואפשר
דלומר דהכל כדבורך מה שהוא
מועד לזה חשיב אומדנא גדולה :

תנה או במלקות . הרמב"ם פ"ב מעדות ס' ב' כ' דבלקא זה
שהעידו עליו לוקין . וכן הסורס והמזהה פ' שופטים כ'
בלעט הרמב"ם דלוקים בזה משם שוקק מי שהעיד עליו שהוא
כן גרסיה דכ"מ שא"י לקיים כאשר זמם לוקק משום לאו דלא
ענה ע"פ . ולא י"ל דהא כ' הרמב"ם סס ה' ח' דחן לוקין
בסחמו קודם שנגמר דקין . וסרי פטור לחמו קודם גמ"ד
מכאשר זמם ילפי' במכות כו' ו' מכחיב נכפ כנסס כו' אלא
כאשר זמם וא"כ לא קאי כאשר זמם לא אלאר שטעשה המעשה
ולא הקודם גמ"ד . וחס בלוקק הירוד לוקק העדים מלא הענה
ילקו נמי בחזמו קודם גמ"ד . ובשפחה ביבא כו' כ"ח ר"ל דכסחמו
קודם גמ"ד לוקק מלא הענה אלא שהציא הרמב"ם פ"ב מעדות
דע"א כסחם אינו לוקק ונדחק לחלק בין הזמה דע"א להזמה
דקודם גמ"ד ע"פ . ותמוצי דהיי ככאזה קודם גמ"ד גופא מבואר
ברמב"ם רפ"ב מעדות דלוינו לוקק . ועי' בתומים סי' ל"ח ובפ"י
במכות ד' ע' ג' דלא ח"ל חכמים :

והעדים שהעידו כו' . עי' סמ"ע סי' ל"ד ס"ק כ"ח במש"ס
בש"ע סכ"ח בשנים אומרים שום פסול מעבירה
ובנים אומרים שלא עבר דהוא ספק פסול דל"מ ממון בעדותו .
זה דוקא בעדות שהעיד אחר שגולד הספק דתו ל"ל חז"כ
ומעמידין ממון לחוקתו משא"כ בסכ"ג [בהשערו שפסל וא"י אם

דגם פסול דרבנן פוסל הסקר ששמו ע"ש. וה"כ להרעו"כ שפיר י"ל דגם מפני הסמכות קיום דרבנן מבטליו כל הסקר לריו"ח דסובר דגם בנכסים מחולקים לא פל"ד. ובספרי נכור שרגא צינמות ריש ד"כ בטר"ס המקנה כהכחי דיש לרונ בנגכ ד"ה לשנים והעדים קרובים לחד

צקורבס דרבנן. דיחתי להקרוז כנגו וטהי להרוקח ע"ס. ומזה מוכח דליחא דכמו דלריו"ח בנכסים מחולקים ללא אמרי' פל"ד ופסול לגמרי מפני פסול דרבנן ה"כ בנגכ ד"ה ל' דל"ע ח"א לפלוני דיבורא 'עו' מח"א ריש ה' עדות] ראוי שיבטל העדות לגמרי. ועיקר ד' המח"א ל"ע דל"י נ"ל הדמיון דלפניו לזה ולפסוליו לזה. לגמלא ח' מהעדים קח"פ והיינו דמדמינו עדות שבפלה מקנהא לעד' כעבול מקלחן. ופסול"ה העדים על הסרוק שח"ל הריחא לאמנים עליו מחמת שא"ל על הקרוז שנתקנה בעדות זו אף שהוא נכסים מחולקים. מה זה שק"ל כהא דעבד דג"כ קיומו בלמיתרו כפני נכתב 'עו' רש"י גיטין ד' ח' ע"ב] דעהי לפסולו לר"מ למתנה ראויה שלא לאמניו להסרוק מחמת ציפול מקנה עדותו שא"ל להמתנה. וז"ל לשני דברים בשטר אחד דל"מ הקינן ל' ומ"מ מהיה להכ'. דקס לין מה דל"מ לאחר משום דל"י זה ל"ה ציטל מקלה העדות משא"כ קיום העבד השטר לענין מתנה דביטולו הוא מפני שא"ל זה תשי ציטל מקלה העדות ובעלה כולס לסכרסם לריו"ח: אם לא נתכוונו להעיד רק על החוקים. כפי"ק דמכות מלינו דשאלינו להסדי חי למתנה אהו ר"ה להסרוק. דעיקר לראות דבר כטומא ראי' בעלמא ושלא להעיד אכל כהנדה לשאול

פלוני ונמצאו העדים קרובים דזה ורחוקים לזה זה שהם רחוקים מסנו מתנתו קיימת שאילו שתי עדיות אע"פ שהן בשטר אחד. וכתב רב אלפס חיינא לנאון דאמר ה"ם הדלכתא כרבי בעדות על מה אבל שטר שיש בו ג' עדים ושנים מהן קרובים זה לזה אם לא נודע בעדות ברורה שישבו שלשון להעיד וכתבו עדותן זה בפני זה דרמי למאי דאמר' למיסחד אתינא לא מבטלינן לשטרא דרא מבטלינן שטרא ספסיקא אלא יתקיים העדות בשאר ואמר' דילמא חד שביק רוחא למיזן קשיש ובא זה הקרוז והתם שם שלא סרעת הכירו דעבול בין החתום קרוז תחילה בין בסוף התכירו רחוקים ודבריו עיקר כי יש נאונים חולקים עליו וכ"כ ריא"ז כדברי הגאון שחילק בין עדות [על מה לעדות בשטר. אבל כתב דאי התמי' כשרים קודם ואחריהם הפסולים פסול :

תנו אומר ריב"א דקרובי הנרצח נאמנים להעיד על הרוצח ולא נוגעים בעדותם דמה שנהרג הרוצח אינו מועיל כלום לא לנרצח ולא לקרובו וריא"ו מראמר ברא פלוני בא על אשתי הוא ואחר מצטרפין להורגו והאי הפסיד את אשתו ואסרה עליו דשוויה על' תתיכה דאיסורא ואפ"ה נאמן להורגו ואפי' הנרצח עצמו או יב"ל דבר עדיון דמ"ל הרגני מ"ל רבעני לאונסו [אלא] דה"ל עדות שא"י להיפס :

תנה עדים שמעידים על רבובן שרק בפני אשת איש אבל א"י אם נגע על הרוק אם לאו השיב רב מתניה נאון בושת קל הוא ויפיים בעל האשה בתעניות ויבקש ממנה ומבעלה מחילה ויסוהלו לו ואם הינע בה הרוק מנדן אורו ומלקין אורו בבבל ובארץ ישראל ד' סאות זוו. ורב עסרם נאון השיב תשבע שהניע בה הרוק ואו כופין זה יפיים אותן בתעניות ובמלקות :

תנא כתב ריא"ו דהמבייש ת"ח בדברים או רקק בכנרו קונסים אורו ליש' של זהב ואפילו בבבל דאמר בירוש' חד בר גש אקפיד לי' לר' יהודה בר' תנינא קמי' דרשב"ל וקנסי' ליש' דדהבא. וירוקא בת"ח אבר

בסנהדרין דכ"ו ע"ב דשוגא פסול להעיד כמו דפסול לרונ. וה"כ למאי דקו"ל כהכמים דשוגא כשר לעדות. ממילא אין ללמוד מדיינים קרובים למוכה דפסולים. פסול גם עדים קרובים למוכה. וכן י"ל בשמ"ש המ"י מהספרי: אלא משום דה"ל עשאי"ל. כ"ל. ועמ"ש במ"י וכתומים ס"ס ל"ג :

תנה ורע"ג השיב תשבע פ"י. ובעטו מהחוקים כ"ל דכח"מ סי' ל' סי' י' א"חא כפסע הפסק עסק לרוד והמפקיד אומר זכב סי' ב' בו השומר אומר ח"י שמה סיגים או חול סי' י' יבצע בעל הפקדון ויעול וכ' בחומים ע"ס סק"ו וצ"לויס ס"ק כ"ד דזה רק כפסולנים וחול ש"פ דה"ל קתא דררא דמנונא לכך ישבע ויעול דעשו תקנת גנול כפקדון אכל כחינו ש"פ ואין לררא דמנונא לא עשו בו תקנה גנול ע"ס. וי"ל דסכרס ר' מנחה' דכ"י"י אם נגע בה הרוק ה"ל לענין להלקוח או לחייבו ת' זח כ"י"י אם נתחייב כלל פבושת אף דלבקש מחילה ותענית לרין גם בלא הינע בה הרוק והוא מתקנת הגלונים ע"י סמ"ע סי' א' ס"ק כ"ב. אינו מגדל לתא דבושת דנרלה לחייבו מלקות או ת' זח מדין סמ"ס. ורע"ג סוכר כיון דע"פ לרין לבקש מחילה ותענית אף בלא נגע בה הרוק תשיב כעתיב קתא ודלי משו' לתא דבושת והוי ענין לררא דמנונא ושין גם בזה תקנת ריוק דנ"י וה"י תשבע וילקס או יסח' ח' זח :

תנו ואפי' כבכל סי'. עמ"ש הרמב"ם פ"ג מחובל ומזיק סי' ה' דקבלה בירו שגונין קנס זה בח"ל. וה"ל להסדי עטס החילוק מניית ת"ח דברים. מקנסות שקיסו חכמים כהוקע וסובר לת חכינו דלן רמין בח"ל משום שא"כ חסרון כוס כמבואר בח"מ ריש סי' א'. והנכס בלמת בושת אינו קנס אלא שנתנו עליו דין קנס משום שא"כ ע"ס כמ"ע סק"ה. ועיקר חיוב בושת כעטס מעטס בגוונ יפ"י כמב"מ ובלחה ידה והחזיקה צמנתו וקוזה לת כפה כמבואר ברמב"ם פ"א מח"מ סי' ע'. ולשון דקנסות שקנסו חכמים כהוקע. הסוכס דשיבור השתלומין ככ"א מניי' הידיקס לעבור בח"מ סי' ת"ז סמ"א. זהו מדרבנן ומס"א חפשי דקש לעבור בלחופ' אחר. וכיון דעיקר חיוב השלומין בעד בושת מס"א הוא חיוב של חורס חשיב. ובח"מ סי' א' ס"ה הוצא מהמדרי פ' השולח דרק בקנסות הכחוכים לרין עומחין וקנסות שקנסו חכמים מעלמן על הקסחן גובין ככ"מ וכ"כ הרא"ש פ' השולח סי' מ"א והוצא בחומים ס"ס ח' דלס תקוי קנסות לנשות סייג לחורס גובין כבכל ע"ס. וכדלי גס קנסות של חור' הוא לנשות סייג שלא יעבור על האיסור ככלל דגנב ומחס כקף דמוציא ש"ד ועומה. וכיון דהלריכס חורס סוכיין שייחובו לא הכימו רכנ עממן לרונ שלא בסומיין ננד ד"מ דלן סכרס לזה כלהולרות והטורא דתקנו לרונ שלא

אם להגיד בח"ע בהאס או בדרך סיפור שלא בח"ע זה לא מלינו. והכא דחתומים בשטר לרחוק ולקרוז ומסתמא ידעו שקראוהו כרין ועדים הסחומים בשטר כהקצו עדותן כנ"ד וה"ל כהגידו כנ"ד גם לקרוז ואין שיק לא נחמון להעיד [ועי' בסנהדרין ד' ט' ע"ב נומר עדי]. וז"ל דחתומים בשטר אינו עמם כהגיד ומלי' תורם דלח חתמו להעיד אקרוז וכסא דכתובות דכ"ד בלי פלוני כהן לרתי מנה מפלוני וחתמו סדי דאמר' דלא החימו להעיד גם על שהוא כהן ע"ס. וס"ז דטותי' : שנתחי לפלוני חר' פלוני ולפלוני חר' פלוני. לשון הרמב"ם ספ"ד מעדות שנתחי לראובן חר' פלוני ונתחי לשמעון שדה פלוני ע"ס. ול"ז לציור בשמות חלוקים חר' ועדה דה"ס כחזר וחל' דהובטא כד' רבינו : **תנו** דקרוז סכרס לאמנים להעיד על הרצח כ"מ בח"מ סי' ל"ג סמ"א מהמרקי. ונמשכות יעקב חמ"מ סי' ע"ו הביא מירוש' פ' שבעות העדות מתי ר' ישמעאל ושפסו העדה בין סמכה ובין גולא דסם שלא תהא העדה קרובה לא למכה ולא למוכה אמר ר' יוסי אם אומר את כן קרוזין למוכה מנאלו ב"ד גולאי דסם כו' ומניין שלא יהיו העדים קרובין לנידוין אמרה תורה הרוג ע"פ עדים סרוב ע"פ דיינים מה דיינים אין קרובין לנידוין אף בטעדים אין קרובים ומבואר דעדים דיינים הקרוזין לגרלה פסולין ומיקרי ידויוין ובע"ד תשיבו ע"ס. וה"ל לתך המדרי ד"ל

בסומיין

במוכרין מפני חסרון כוון. אבל כמה שטיק הקגם מדרבנן ומיה"א אין חיוב כלל כמכור בסמט גסס לו עבד לערנ דייני' שלא בסמוכין ואין מה שידון הקגם שלא בסמוכי ס נגד ד"ס יותר ממה שידון בסמוכין כיון קגם דקייק בבבשא לנתנו ע"ז דין קגם נמי י"ל חילוק זה דכשטיק חיוב הכותב מה"מ היינו כשעסקא מעשה נכופו כחוקק וסוקר וליפ"י מוסכחוקקא כמבשויו. י"ל דבליחא ח"כ לא רזו רבנן לעבוד על דיה לרון שלא בסמוכין. אבל כמבייב ח"ח כדכריס דמס"ח גס מכוכין ל"מ לחיובו וכיון [סתקקו נגד ד"מ לחיובו חקקו שגס אין סמוכין יחייבוכו :

תס לא אמר זה אלא כנור מפני שהוא כמזוס. כמכילתא קייט כנמשה ללא ילפי' נור משור משוס דשור רדכו [ליין] ולהיק משר"כ בור' ושר"כ קייט סא דלריך פותח וכרס משוס דלין עושין מס"ד ע"ש. ומה מוכח כהרשב"א דמס"ד דלמכילתא כ"מ ח"ע מה"ד כל"ל זה העטוס גס להא דלא ילפי' נור משור. וע"כ לולוא סא דלין נור דרבו ליין ולהיק דהוא חידוש [כמ"ל נמי החידוש דלינו עלו כו'] הו ילפי' נור משור. אך אינו מוכרח למ"ש בנח ודיס כלל ס' דיל' דאף דל"ע מה"ד אבל ממה מלינו עושין ע"ש. וא"כ אף זי גס כלינו חדוש ח"ע ממון מה"ד ח"ש סא דהולרך לומר דלא ילפי' נור משור משוס דמה לבור שאין דרכו ליין ולהיק דל"כ כו ילפי' גס להמכילתא נור משוס דלינו כחורס ק"ו אלא כחורס מס מלינו ועמ"ש כספרי טובע ירמיה ריש ז"ק דג"ה אבל כמחורס ונחי' הרשב"א ס :

תסא ואי תפס לא מפקי מיני. והק' בתומיס ס' כ"ח סק"ד מוכהדרין דע"כ בהא דרכא אויגב ל' דכיי במחחרת וזהדרו ל' ולא קיבלס משוס דאמר רב דבדמיס קיינוכו. והק' החוס' דהא חייביס לל"ש ותי' דתכשו דחייביס דיון להחיר. ואי בקב"מ מהני תפיסו נהי דמחירו בטעוס לכויו כתיפסס. ובנחיותו שס ח' דהא עטס דמהני תפיסס סווא משוס דעביד אינסי דינא לנפשי' כמ"ס הס"ך נסי' כ"ה סק"ב וכיון דכ"ד סמוכין לעשות דין לטולא מירו ס"י סווא בעלמו אכור לכחילה לתפוס ע"ש. וק"ל דא"ג גס דביעבד לא ימיני תפיסס למאי דאמר רבא בתמורה ד' ד' ד"מ דאמר רחמנא ליה ח"ע ל"מ. ואף כנינו לו חור. וכדפדקי לרבא מתורס מרעס על היסס דרחמנא אמר מכל חלכו ולא גירועין ומהני דביעבד ומשפ' ש"ס דגני קרל. וה"ל דכתיב כזי רשעתו דלא עמישו בממון [וה"ס סווא בעלמו לדכרי החיכות] יומא דגס דביעבד לא ימיני תפיססו. ולמ"ש הלח"מ פ"ו מבטות ס' ה' כשיטת דרמב"ם דפוסק ככאיי דלי עביד מהני ע"ש, יוחא סא דלי תפיסס לא מפקיין מיניס. וי"ל דרבא דלהדר סווא משוס

אבל בהריוט פמור אבל אם הגיע הרוק בבשרו חייב לו ד' מאות וזו אפי' להריוט :

תס כתב הר" שולמח דהא דאכרי' אין עונשין סן הדין לא מיירי כדניו כסיונות מדאמרי' במתני' ארבעה אבות לא הרי חשור כהרי הסכעה וכו' משמע שאין ללמוד הקל סן החמור הא חמור סן הקל ילפינן. והאי דאמרי' במכילתא כי יתח איש בור או כי יכרה איש בור אס על פותח הוא חייב על כורה לא כי יכרה ללמדך שא"ע סח"ד. לא אמר זה אלא כבור כפי שהוא כחידוש לפי שאין דרכו ליין ולהיק ועוד דאינו שלו ואפ"ה עשאו החתוב כאילו הוא שלו ועוד שחניק בא בשרותו של מויק דהיינו לחלל הכור ואין עונשין סרין כזה שאין לך בו אלא חידוש אבל בשאר נוקין שמשמונו חולך ומויק עונשין בהן סן הדין :

תסא פסק ריא"ז דכל היכא דאמרי' קיס ל' בדרכה מיני' כבא לצאת מידי שמים חייב ואי תפס לא מפקי' מיני' אבל מודה בקנס. ואח"כ באו עדים פמור סן הכפל ודו"ה אפי' כבא לצאת מידי שמים היכא דחייב עצמו בקרן כמו שהודה בניגבה ומודה בקנס דפמור פרש"י אס הודה במקום ישיבת ב"ד אע"פ שלא היו יושבין א"נ היו יושבין אפי' שלא במקום ישיבת ב"ד פמור. ור"ח אומר מודה בקנס פמור ודוקא שישבו לשם ב"ד א"נ שישבו סתמו במקום ישיבת ב"ד :

תסב כתב הראב"ד דל אע"ג דלא מבייבן דיני קנסות האידנא אמור רבנן דמשמתינן ליה עד דמפייס לבצל דיניה כראות ב"ד ואס יש לו קנס קצבה סן חתורה כחמשיס שס אונס ומפתח עד דייחיב ליה באותה קצבה ואס חתורה וכאו עדים פמור כרב חיל תפס הניק ספקינן מיניה והיכא דתפס סקמיה חודאה ואח"כ חודה ספקינן מיניה ולא אמר דתפיסה דסקמי חודאה בעדים דמיא מדאמר רבן גמליאל לר' יהושע אי אתה יודע שמי עבדי יצא לחרות וא"ל ר' יהושע אין דברדין כלום שכבר חודית והא כתופס לפני חודאה הוי שיהי נופו אצלו היה ולא מיהסר נוביינא ואפי' הכי לא יצא לחרות מפני חודאת ר"ג אלמא לאו בעדים דמיא וספקינן מיניה עכ"ל. ומ"ש הרב ז"ל דאם יש לקנס קצבה משמתינן ליה הק' עליו הר"ש סברצילונא דהא נב"מ אמרינן דאי אמר אקבעיה זימנא לארץ ישראל סקבעינן ליה ואי לא אויל משמתינן ליה אלמא לא משמתינן ליה אלא למסוק לארץ ישראל קמי מומחין ואי לא משמע דלא ועוד דנקמיה לכובסיה כי היכי דלשבקיה לנלומיה

דלשפתי' איל דס"ל ח"ע ל"מ. אך י"ל דלפ"ל דלכ"מ מ"י לתפוס לכחילה אף דתפיסה סווא מעטס דעביד דינא לנפשי'. ומ"מ כמחחרת גס דביעבד לא יהי תפיססו. והוא דמכדי רשעתו דיקפ"י דלין לחיבו כממון אלא דעביד דלין לחיבו כממון אלא למי דמ"י לעטוס כמחוסה מיסס לו מלקות [ואף כשוגג משוס דאלי ס' כמזד היו עושין מיסס לו מלקות] דהיינו לז"ד. אבל הכמ"ד אף שהוא דין לנפשיס לעיני ממון מ"מ כיון שאינו דין לעטוס מיסס לו מלקות לא קלי עליו סאכרסו שלא יעטוס ממון ולכן כחוסס פרה ורש וכן סק כחחרת דלכ על אמו דכ"מ דל"א דלין מי שחייבין לו ממון דין לעטוס מלקות או מיסס ספיר מ"י לחפוס אפי' לכחילה. אבל כהא דמחחרת דרשטו ניד סבעליס להרוג להגכ ס"ה ככ"ד ממש דלא מ"י לעטוס ממון כיון שהוא כדיון גס לנפש דגכ ולכן כזס חסור לכחילה לתפוס וי"ל דגס דביעבד לא ימיני תפיססו וכרנא דלי עביד ל"מ ועי' בקפ"מ ריש ס' כ"ח : פרש"י כו' כז"ק ריש ד' ע"ס :

תסג ועוד דנקיי' כזכוס' כו' . כ"כ ס"ס כזכועות דמ"א ע"א אידיו דלעולס. והסס דרל"פ פ"ג דמ"ק ס' י"ד כ' מהרש"א בחד תירין דליף גלל פייסי' לנע"ד אין דקיי רק ל' יוס וכפכא לז"ד לבקש שימינו לו מחירין לו אף כשלא פייס לנע"ד וככר כו' כספר כהונס פסיס שס דכ"מ עסכ"ך כיו"ד ס' גל"ד ס"ק כ"ה כשיטת הראב"ד אף שהוא נגד סכדלל שיהא כגי כקסחו להחיר ידיוו סכילל סלס ממון וחדו וחינו חזר ע"ש. וכסניקקע עד לעיקר כשיטת הראב"ד ע"כ נפרש מ"ש סכא עד דמפייס לנע"ד כו' לא על משך זמן מהידיו קלי דהיינו שלא יחירו ידיוו עד שפייס דה ליחא לד' הראב"ד סככר. אלא על מדיו דל' יוס קלי דמדיון אוחו ל' יוס סא לא יפייס ולא ילסס. וסרי כה"ג לא קייקי' לכוכסי' דסא כידו שלא ללסס ולכווא אחר ל' לבקש להחיר ידיוו וע"ש כזכועות כ"ל :

ובמה שאכיסה הראב"ד דתפיסה מקמי' סודלס ל"מ מעובדא דר"ג דכעבד תפוס בעלמו ול"מ תפיססו. כוכית מזה כספר מאזויס לנפשות סו' ח' דכוכרי הראב"ד כהר"א ס"פ דר"ק דהיכא דמהני תפיסה מהני אף כקנס דיוסר מהיקו דלא כהר"מ דלח"כ אין רחיס דתפיסה מקמי סודלס ל"מ דילחל ש"ה ס"ג כחתיבו לו דמני עינו וסווא תופס אח כולו שהוא קגס יוסר מהיקו ומס סק' על דכרי משפט ש"י דסרלכ"ד סוכר כהר"מ ע"ש. ול"כ דלא קסס דס"י י"ל כעבד דלא יהי תפיססו בעלמו בעלס רק כעד שיוו דלינו דסווא כזי סיקר. אך כיון דגכ שיוו דעינו מהני תפיססו בעלס וסוי כמקלח כן חורין סו לריך כ"ג לסחרו לגמרי כדלחלל כניעינן דמ"א דח"מ וס"ח סופין לרבו

לרבו לעשותו ב"ח. אך לעטס דקופין לשחררו משום דל"י לישא לא שפחה ולא ב"ח וזה שייך כשקולטו מאחרת בשטר שחרור אבל הכא אף אי זכא כפיסחוס במקלתו וז"ל וכו לעבוד לרבו לגמרי ושייך מעשה ידיו מקלתו לעלמו מ"מ למאי דקיי"ל דיואלא כגון ועין לריך גט שחרור כמבואר ביו"ד

לגלימיה הוא. והנאונים ז"ל לא כך אמרו אלא לפייסו וכי יהיב ליה מידי דהווי למיתב ליה לראיית ב"ד שרינון ליה שמתיה וכן כתב רב אלפס בפרק החובל מנהג שתי ישיבות אעפ"י שאין נובין קנס מגדיל ליה עד דפייסו לבעל דיניה וכי יהיב ליה שיעור מאי דהווי למיתב ליה שרו לאלתר בין איפייס מרא דינא בין לא איפייס ובתשובת הנאונים כתב מעשה באחד שהפילו שינו של חבירו וגדרו מר רב צדוק ז"ל ואמר לו דבר קצוב אינא חותך עליך לך ופייסו או בדבריים או בחמון דרב בשריא נאון ז"ל כתב שאין אומרים כך וכך קצבנו עליך כי זהו דיני קנסות אלא משערים בלבם שיעור קרוב ואין מלין אותו ומגדיל את החובל עד שיפייס את הנחבל ומהרישין מסנו ורואין כך כמה מניע לתת לו אם קרוב לאשר יש בלבם והנחבל אינו מקבל אומרים לו אין לנו כח לגדותו יותר ומתירין לו ואם רחוק מסה שבלבם מגדילין ומהרישין עד שיניע לאותו שיעור ועוד הוסיף הוא ז"ל בתשובה שמודיעים אותו שאינן דינין את הדיון שכבר פסלה אותן התורה ועל ב"ש הראב"ד ז"ל ואם הודה ואח"כ באו עדים אע"פ דתפס מפקי' מיני' הק' עליו והמבין ז"ל הרודאה בב"ד דוקא בעינין והאידינא ליכא ב"ד מוסחה כדאמרי' התם שאני ר"ג דשלא בב"ד הורה הוא ר' יהושע אב ב"ד הוי חוץ לב"ד הוי וכיון דאנן הדיוטות אנן ה"ל כמורה חוץ לב"ד כבני שנים או שלשה הדיוטות שאינן פטורי מקנסו וכדאמרי' אין מועד בבבל משום דבעי הערואה בב"ד וליכא הלכך אי תפס לא מפקי' בין תפס קמי' הודאה בין לאתרי הודאה :

לגלימיה הוא. והנאונים ז"ל לא כך אמרו אלא לפייסו וכי יהיב ליה מידי דהווי למיתב ליה לראיית ב"ד שרינון ליה שמתיה וכן כתב רב אלפס בפרק החובל מנהג שתי ישיבות אעפ"י שאין נובין קנס מגדיל ליה עד דפייסו לבעל דיניה וכי יהיב ליה שיעור מאי דהווי למיתב ליה שרו לאלתר בין איפייס מרא דינא בין לא איפייס ובתשובת הנאונים כתב מעשה באחד שהפילו שינו של חבירו וגדרו מר רב צדוק ז"ל ואמר לו דבר קצוב אינא חותך עליך לך ופייסו או בדבריים או בחמון דרב בשריא נאון ז"ל כתב שאין אומרים כך וכך קצבנו עליך כי זהו דיני קנסות אלא משערים בלבם שיעור קרוב ואין מלין אותו ומגדיל את החובל עד שיפייס את הנחבל ומהרישין מסנו ורואין כך כמה מניע לתת לו אם קרוב לאשר יש בלבם והנחבל אינו מקבל אומרים לו אין לנו כח לגדותו יותר ומתירין לו ואם רחוק מסה שבלבם מגדילין ומהרישין עד שיניע לאותו שיעור ועוד הוסיף הוא ז"ל בתשובה שמודיעים אותו שאינן דינין את הדיון שכבר פסלה אותן התורה ועל ב"ש הראב"ד ז"ל ואם הודה ואח"כ באו עדים אע"פ דתפס מפקי' מיני' הק' עליו והמבין ז"ל הרודאה בב"ד דוקא בעינין והאידינא ליכא ב"ד מוסחה כדאמרי' התם שאני ר"ג דשלא בב"ד הורה הוא ר' יהושע אב ב"ד הוי חוץ לב"ד הוי וכיון דאנן הדיוטות אנן ה"ל כמורה חוץ לב"ד כבני שנים או שלשה הדיוטות שאינן פטורי מקנסו וכדאמרי' אין מועד בבבל משום דבעי הערואה בב"ד וליכא הלכך אי תפס לא מפקי' בין תפס קמי' הודאה בין לאתרי הודאה :

תסג כתב רבינו יצחק אלפסי ור"ח ז"ל דאע"ג דאין נובין קנס בבבל מגדילין ליה עד דפייס ליה לבעל דיני' וכי יהיב שיעור דהוי למיתב ליה שרו ליה לאלתר אע"ג דאירך לא תפייס וכ"כ בספר המקצועות ועוד כתב שם החובל בחבירו ביו"ד חייב בה' דריה בשבת ויוה"כ פטור מן התשלומין וילקה ויגלה ויצתו יריים ימים ואם אינו רוצה לקבל דין זה דנין אותו :

תסד פסקו הר"א מתיין והר"י מאירי דהא דעביד איניש דינא לנפשי' לא אמרי' אלא בהפיץ המכורר שהוא של ראובן ושמעון פתחו בו ולא זקוף הגזלן על הגנול דמי גולגותו דלהוי כמלוה בההיא עביד ראובן דינא לגפשיה ובכנס לבית שמעון לישוד את שלו. וכן מוכחת כל השמועה אבל אם שמעון חייב לראובן מנה ליכא פאן דאמר דבכי האי גונא עביד דינא לגפשיה ואומר בן טועה נסוד הוא ולדבריהם עשו רב נחמן טועה דברר משנה כההיא דהמקבל דתנן המלוה את חבירו לא ימשכנו אלא בבית דין ולא יכנס לביתו לישול משכנו שנאמר בחוץ תעמוד ומפרש בנכסא דוקא שליח ב"ד מנתח נתוחי אבל בע"ה אפילו נתוחי לא ומפרש מתניתין הכי המלוה את חבירו לא ינתחנו אלא בב"ד ולא יכנס שליח ב"ד לביתו לישול משכנו. ואפילו קרא נמי לא קרא דכתיב בחוץ תעמוד. וגם לא אמרינן עביד איניש וכו' אלא דברר ידוע שזה גזל :

ע"י רס"ו סכ"ו. וא"כ ה"י גס בשטלו מאחרת למעשה ידיו נמי מותר בשפחה כל זמן שמעוכב ג"ס כמ"ס הסוס' בניגין אין ל' ז"ל כ"ד ס"ה. אלוהו טענד אין ל' זקנס ע"ט. וא"כ אכתי אסור לר"ג לשחרר החלף עשיין לר"ג במעשה ידיו. אך נמ"ס הספ"א בשבת ד' ר' דכח"ע ליכא משום גסס העבדות משום זל מרות שבו וכדינאל כוונת' תהא"ע ס' ק"ד רכיון דאין לקיים צו לעולם העבדות שהרי עובד לעלמו יוס אחד שזה אין משחררו לגמרי עוצר בטוב ע"ט. וא"כ אף דאין לכוף לר"ג לשחררו מחמת דמותר בשפחה מ"מ כיון דע"פ אין ליסור תו לשחררו מחמת גסס במקלתו למ"י גנז דמי ע"ט. וא"כ תו לעבוד לר"ג בכל עת. שפיר שמה ר"ג דמי לשחררו ומה זה שחמר ר"י שכבר אין לך עדים ושפיר מוכיח כהר"ב"ד דתפייס קמי' הודאה ל"מ. וכן: וקל"ס ס' ח' סק"י כתב דלשפיר זר"ג אינו זאמן כהודאת עלמו משום דכח לאתרינא דלמסר העבד על שפחה ע"ט. ומתאמר ר"י לדון בזה דכרי כהודאתו לחוד שכימא עינו טריס שנתן לו ג"ס אינו חסור על שפחה כמ"ס מהסוס'. ואף אם יסא חוץ ריון לכו"מ אח"כ יתקן ג"ס כשוכס טענד בעלמו ככולו כפיסחוס. וכעין דגיטין דל"ח טענד שפחה עביד האסוריס ילא לחידות וסופין לרבו לכתוב לו ג"ס. מ"מ ב"ש דכרי ההודאה שכימא עינו אין אוסרו בשפחה אפסר דל"ח הסודאה שכימא עינו חב לאתרינא מפני ככפי' דלח"כ טעל ידי זה יחסר בשפחה וז"ע :

תסה ביום הכפורים פטור מן התשלומין. כב"ק דפ"א תקן דחייב. וכו' שם כב"ק דהמקצועות פסק ר"י כחוייל' וכו' שם כפ"ח דשעית המקצועות תמוה ע"ט. והכ"ל דחף דס"מ דב"ק וס"ח דרפ"ג דכתובות דלא כר' כחוייל'. אך גנז זה חסן ס"מ בניגוס ד' ז' אין בין שכה ליו"כ אלא שזה זדונו ביד"ח חס

זדונו כבדה וקאמר ס"ס"ה חל לפעון תשלומין זה חס שוין תמי' ר' נתוחי דעבדו יוס"כ כשכה לתשלומין דפטור. וביבמות דף ק"א ע"ב אמרי' מ"ל חד סחס מ"ל תרי סחמי. וא"כ מספק פטור משתלומין דשמה הלגס כסחס דמניגס. וזלת דמסחבר דסחס דב"ק דעסיין בדימי כהלות עיקר ועכ"פ אין תמוה כ"כ

שיטת המקצועות. ובימות' בניגוס איתא לרבינ"ה רק ח"כ שאין סיכר לליסור כיוס"כ פוסר מתשלומין ע"ט. ולולה הירובלמי כשנדייק סה דנקיע רנב"ה דוקא יוס"כ ה"י אפ"ל כעין שכתב הסוס' כחולין דק"א ע"ב דר"ה סוד בשבת ושגג כיוס"כ סק' דלא אינו שפ מידיעו דמדיד סה דהל שכתב דחמיר דכסקילס וחי' דלפ"ס חמיר ל' יוס"כ לפי שחוס יוס כפרס וסליחה ע"ט. וא"כ י"ל דמ"ט נמי חמיר לרנב"ה כדת דיוס"כ משאל כחייסו :

תסו אם שמתן חייב לראובן מנה ליכא מ"ד דכס"ג עביד דל"ג. בשע"מ רש ס' ד' ה"ל אפ"ק דכ"מ דסוכי סה"ס כב"ל אמרי' מנו דחסי דאמון תמיד אשכונס מכה דשנים אוחין כעליה ז"ל אי מלאהיס כו' דשכנע כ"ל שאל' כס פחות מחליה וימח ספק מלוס יסנה לו ע' עליו ופסול בחו"ו. ולסרמב"ם דתפס משכון מחבירו נפסל לשבועה סק"ל ימחל מנו דחסי דתפוס בחו"ו כאל דרשוס ז"ל חסי דשכונס ע"ט וע"כ דנלא מלי לגבות ככ"ד שטפר מותר לתפוס שלא בעדים כדי שיסח לו מנו וסק"ה"ם אוסר ע"ט. והכ"ל דהקל"ח לשיטתו איל דבריס ס' ז"ב כסח דלא חקסי ע"ט"ס הסוס' ככ"ק דחסי על שפחה חין פסולו לשבועס אלא מדרכנ זל"כ חין מוכיח דמחייבה תורה שבוטס למכ"מ דחסי אממואל לא חסוד לשבועס וכדי חפ"י חסוד על שפחה כפר מס"ח לשבועס. ד"ל דרק מחמת טענד ככר על השכונס לא מיפסל מס"ח לשבועס ו' דשמח עשה תשוב' אבל כשימח דחסי אממו' חסי לשכונס כ"כ עשיו חסי אממואל יושכנע ג"כ בשק"י חפ"י מס"ח שבוטוס כחסס כ"ל סס דחף דגולן פסול לשבועס מדרכנ וימחל מדרכנ דחסי אממואל חסי לשכונס מ"מ סיכא דל"ג לומר שכננו שכתב וטבל כבמתני' דריס כ"מ דשיסס שייס לך כשכעין ע"ט. ופ"י שפיר י"ל דגס כופר חסור לתפוס כחמו ימ"ט שפסס אוחין כעליה שכתבין אף חסס כעליה משום ספק מלוס יסנה דלא נפסל לשבועס מחמת טענייה שמקודס דשמח עשה תשובס יגוס מדרכנ כשכנע כיון דל"ס בזה שכננו שכנע ומוטלן וא"ל דלס עשה תשובס אחרינה עכשיו. ס' הליח

דסא מבואר כח"מ ס' ז"י ס"ב דכמתנו מלוס אכ"ג דעובר בלאו מ"מ מה טענה עשוי וא"ל לחסור לו עד שיפסל לו והוא מהרשב"א וע"ט כקל"ס. והנה מה שמדמה השע"מ זה להא דס' ז"י ס"ט' לגמריה ל"ד כ"כ. וזלת דיעמא דסבירי דלא חלמי ללא דלא חלמי חסו אל ביתו אלא כמי שאשכ"ל לקיים בו בחוץ תעמוד וחס"ט

והאיש וגו' דקאי על עליה כ"ד כמבואר בכ"מ דק"ג דקיון דסמין ל"ח אל ביהו ליהאיש נלי קרא דחלי זה בזה. אך זהו כעין דרשה שלא יתכן לדרוש כזה אלא לבעלי התלמוד ועי' ביד מלאכי סו' קמ"ד שכחב עמ"ס הרמב"ם פ"ב מאכל אפטר דדורש כל שצוה בלא יעמא ישו ביטמא וישו דליין בלא יעמא איק במלוה דטומאה קרובים. וכ' דליין לוו רשות לדרוש מה שלא מלאך בשי התלמודים. וה"נ אף דל"ח אל ביהו סמין ליהאיש מ"מ אין בכחיו לדרוש דחלי זה בזה וז"ע:

תסו ונאחר שעה הו' על ברשות חבירו או על הניזק להרחיק את עצמו כ"מ סו' קי"ט סו' איחא דכשמימי בעל הפליה יורדין על המתחון ויש מעיבה שהמים נכללים שם ואין יורדין מיד רק לח"כ א"ל להפק הניזק. ובס"כ שם איחא בחפס גומא בחאירו שמי גשמים יקלטו לתוכה וכשרבו המים בוקעין דרך תומת מרפק שמעון חייב רלוכין לסלק הניזק וכו' הנחיצות שם סק"ג מחש' ברא"ש תלמך דה"ס שהטליון א"ל לו לסלק הניזק שא"ל לו להיות בלי מים והמתחון בקל מצי לתקן מעיבה שלא ירד ויבלעו במעצבם אבל כשהמתחון ל"מ לסלק הניזק בדבר מוטע רק כהולאה מנוכח אפי' בפקין ודבר נפלי חייב הטליון ע"ש. וכד' רבינו דלא חזר עליה וביח. או סוגר כהר"ש ס"ל לפרש דכח"ל למק לסלק הניזק בדבר מוטע ויחזיק הניזק ומשמע לכאורה דיפלוג רבינו על דין דחופר גומר דסי' קי"ט דנ"כ פסקו וסדר נפלי. אך ק"ל דא"ס לשייחא קשה או קל על הניזק להרחיק בפקין וסדר מניין. וזנה כשניזק קשה ולמזיק קל. ובחופר גומא חשיב וקל נמוק דאפטר להגר לסיח בלי גומא

וקשה למק לסיח בלי מרפק. ורבינו מיידי בלא גומא דח"ל ואיח בלי שפית מים דמיח וח"כ עובדין ע"כ (וכסא דע"ל) וביח' לה"י דגם לניזק קשה בזה וידה ברא"ש דכה"ג על הניזק להרחיק עלמו. ואב"ג חבור ב"מ הנחיצות שם סק"ג הנחיצות לעורר בהניזק דמתוחתא דפ' לא יחפור שהמים הולכין ומזיקים דיתחייב לשלם הניזק [אף] חצינו בנידי דידין' דמי גרע מבזר המתנגלל כו' ע"ש. ולכאורה ש"ל דביבוס' רפ"ק דב"ק ממעט ר"י מוסיחא יה' לו ילאו קרקעות שאינם מוטליון ובמה"ס שם הביא הרי"ט דא"ל דא"ל לחלוף חרין בור בקרקע וזנה כשמתחם בורו ופל כותל חבירו יע"ש ובפסרי טובע יטועס בב"ק דל"ע ע"ל ד"ס חמור. וא"כ כפ' לא יחפור דמיירי בהיקא כהנהגתא מתחם המתוחתא א"ל לחייבו מטעם בור המתנגלל כיון דכותל שהוא בקרקע נתמעט ממנו בור. אך בפסרי ע"ג ד"ה נקטר בהח"ה מ"ס הרמב"ם פ"ב מח"מ בקרקע החוטע מאליו ונסתבך כלי בהחוטע ושכר חייב בעל החוטע בלא חלנעו' משום בור המתנגלל והק' שה"י דל"מ בור שחייב על הכלים והאי הסבירי דמיטעו דחמור ולא כליס לא קאי רק חבור גמור ולא חבור המתנגלל דליפיק לה כמא סה"ד דבור וקל ע"ש ברוך. ולפי"ג גם כמיטעו קרקע

הניזק להרחיק את עצמו :

תסו כתב הר"ש דאע"ג דאמרינן כנמרא דנשיכה תולדה דקין הוא ה"מ חייב דאין הנאה להניזק כדאמרינן כנמרא דהוי בקרן דאין הנאה להניזק אבל נשיכה דיש הנאה להניזק כנון בחמה שגשבה כבר להנאתה ולא הספיקה לאוכלו עד שנפל ספיה וכן התול בתחיתכ בשר משלם נזק שלם כפעם ראשונה דהוה תולדה דשן דיש הנאה להניזק גם כתב וסבור איני שאף הנחש שגשך הוי תולדה דשן ואע"פ שאינו אוכל לפי שנחנה בנשיכתו ואע"ג דאמר ואין יתרון לכעל הלשון לאו למימרא שאינו נחנה כלל אלא שאינו נהנה מאכילה :

תסו אמרי' בירושלמי דשנים שרדו ישנים זה אצל זה והניזק זה את זה הראשון פטור והשני חייב. מבאן דקרק' הר"ש דאע"ג דק"ל הניזק את חבירו באונס חייב כדק"ל פצע תחת פצע לחייב בין באונס וכו' אונס נמור כהאי דישן שהניזק השני שהיך אצלו לישן פטור וז"ל דמהכא ליכא למישמע מינה דהכא טעמא משום דהשני שינה שלא ה"ל לישמע אצל הישן אב"כ מיהא איכא קצת ראיות מדאמרינן פרק אלו געיות הניח להן אביהן פריה שאויה טבחה ואכילה משלמין דמי בשר בזול ולא משלמין כולה אע"ג דהיוקיה ודמי בשר בזול גמי דמשלמי לאו משום תשלומין אלא לפי מה שנהנו ועוד הביא ראיות אחרות :

תסו פירש הר"א מסיין שיהיה חבן שלא יקוי דם לאביו ולאמו כדאמרי' בפ' אלו הן הנחנקין ר"פ לא שביק לי' לבר' למישקל לי' סילואו מר ברי' דרבינא לא שביק לי' לבר' למפתח לי' בועתא פירוש מורמא :

חורק
כרוח שאינה מנויה דחייב. דהוא דמשמע ברמב"ם דלא ריבחה תורה חוק כפונס רק כשהניזק נגופו או כמטעו ברשות הניזק לכן כדן ברשות ה"ל כרשות עלמו ולפחות כחלר דשופות וברש"ך שלא ברשות ה"ל כחלר דלחמים שא"ל רשות כסא ונפל מהגג נמי מיירי כנפל לחלר הניזק [והוכח בספרי טובע יטועס בב"ק דל"ב ע"ג ד"ה ונודרין] ע"ש. והכי ברש"י או כחלר השותפות דהניזק לא שיהי כלל ומ"מ פטור המזיק כיון שהוא ג"כ לא פשע. וה"נ אף שבעל הבהמה לא שיהי מ"מ כיון דכ"פ רשות סוריה מיהו לא בעל [וד' הרשב"ם בב"ב דפ"ה דחלר הנפקד חשיב רשות המפקד אינו מוכרח כח"ש הקה"ה ריש סו' קפ"ט] והניזקו כפונס רחמי שפטריו דאף אי ברשות הניזק חייב גם לאונס גדול מאונס דנפל מהגג

כרוח שאינה מנויה דחייב. דהוא דמשמע ברמב"ם דלא ריבחה תורה חוק כפונס רק כשהניזק נגופו או כמטעו ברשות הניזק לכן כדן ברשות ה"ל כרשות עלמו ולפחות כחלר דשופות וברש"ך שלא ברשות ה"ל כחלר דלחמים שא"ל רשות כסא ונפל מהגג נמי מיירי כנפל לחלר הניזק [והוכח בספרי טובע יטועס בב"ק דל"ב ע"ג ד"ה ונודרין] ע"ש. והכי ברש"י או כחלר השותפות דהניזק לא שיהי כלל ומ"מ פטור המזיק כיון שהוא ג"כ לא פשע. וה"נ אף שבעל הבהמה לא שיהי מ"מ כיון דכ"פ רשות סוריה מיהו לא בעל [וד' הרשב"ם בב"ב דפ"ה דחלר הנפקד חשיב רשות המפקד אינו מוכרח כח"ש הקה"ה ריש סו' קפ"ט] והניזקו כפונס רחמי שפטריו דאף אי ברשות הניזק חייב גם לאונס גדול מאונס דנפל מהגג

תסו שיהיה חבן שלא יקוי דם לאביו. לשון סירואים סו' י"ט שלא יקוי להם דם שמה יחבל בהם כדאמרי' כו' ר"פ לא שביק לי' לבר' למישקל לי' סילואו כו'. וז"ע דברפ"י דסנהדרין על מישקל סילואו ומפתח בועתא הוא דנקיט הש"ס דילגמא חבל וע"כ דהו' מ"ל לפנמים וכו' והנ"ל דם. אבל הק"ה דם ה"א ע"כ חבלה חשיב ול"ש ע"ז לשון שמה. וי"ל דבמקו

דבוקה לא קיץ רבינו על הקא שמה יתבל ככרמ"מ :
תס"ז והרמב"ם ז"ל כ' בדברי ר"א . ותימנה דרבה לטור
הוא משום דלא דין ד"ג ואין דדיני ד"ג לא קי"ל
כרבה . ועי' ברמב"ם פ"ו מהו"מ ס' ה' ובמ"ש המ"מ בטעמו

כתבו' ס' ז"ו דלם וילא שי לו להמירם סהס כפניו מי
הקמנינו ע"ש . וגם מהש"ך שם וררש טעמם חשו' זו דהרי"ף
מדל"ג הביאו :

תע

והסתחא יבוא הגדון מק"ו . בדברי' חלק ג' ס' תרכ"ז
השיב דמה לסקנה אבר דשכח שכן
אורם דלחי משמחי ולפיכך אין
סכנה אבר דוחה שבת אבל שיבא
הוא האורם עליו מפי חבירו לא
שמענו עכ"ד . ומבואר דל"ל דל"ל
להיח את עלמו לחתוך אבר כדי
על ענין' אחרת שאינה מג' עניני'
הידועה . ובש"ך ביו"ד ס' קנ"ז
נסתפק בה וסכריע לקולא ע"ש .
ומהרד"ם נראה כהכרעמו . אך
לכאורה חלו כסגנון השלטון
דכשהחיל השלטון במיתה חבירו
רק שנתן הדבריה בידו להיח לקצץ
אברו ועי"ל לא ימית חבירו בה
החיל שיתלל השבת אלא שנתן
בדירה בידו דעי"י הנהח קצילת
אברו ויפטר ממילול שבת זה חשיב
מביא האורם עליו ואינו מחוייב
בזה . אבל כשהחיל בקצילת אברו
רק שנתן רשות לו למחן בזה רק
עני"ו ימית השלטון לחבירו או
שימול בעל האבר שבת חשיב
עיקרו בזה לקצילת אברו רק
שילל מזה ע"י חילול שבת או ע"י
שימית השלטון לחבירו והמי
סכנה האבר כלאורם דלחי משמחי

תס"ח הוורק כלי מראש הנג וחיו התחיו כרים וכסות
אפי' קדם הוא עצמו וסילקן פטור דבעידנא
דשדא פסקו נירי' וה"ל גרמא בניוקין דפטור לכ"ע .
ודינא דגרמי דחייב היינו דהוא עצמו עושה הווק למסון
חבירו כגון השורף שטרותיו של חבירו ואומר לו גודר
ונתייאש היסנה ולא נדרה ע"י יואש אוסר הורעים והיו
כמו מעשה א"ג היבא דבשעת מעשה עושה ההווק והיו
דינא דגרמי ורב אלפס קורא הוורק כלי מראש הנג
דינא דגרמי ומחייב וכל הנאונים חולקים עליו והר"ם
במז"ל כתב בדברי רב אלפס גם אוסר רב אלפס בהשוכה
דלא מוקרי דר"ג אלא דוקא בשורף או ביוצא בו ושעברו
בריים אבל אם חבירו הפקיד רשות שטר ויאבדו
ונאבד פטור אבל יכול להשביעו שאם ישנו בידו שיחוייבו
לו ואע"פ שאין השטר מקויים שאין עיקרו מסון :

תע

אם אמר השלטון לישראל הנח לי לקצץ לך אבר
אחד שאינך מת ממנו או אמית ישראל היבדך יש
אומרים שחייב להניח לקצץ לו האבר הואיל ואינו ש"ת
וראי' מדאמרי' בע"ז החש בעינו מותר לכוחלה בשבת
וספרש מעמא דשורייקא רעינא בלבא תלו מיטעמ הא
אבר אחר לא והשתא יבא הגידון סק"ו ומה שבת
שחמורה שאין אבר אחד דוחה אותה היא נדחית מפני
פקוח נפש . אבר אחד שנדרה מפני השבת אינו דין
שתדחה מפני פקוח נפש :

תע

יהודי שברח מחמת השר ולקח השר את ביתו
והלך יהודי אחר וקנאו לו השר בחובו שחי'
השר חייב לו והשר הקנה לו הבית פסקי התוס' דכל
היבא דאלו לא קנאו וחצילו מידו הי' בספק מופסד
גומל

ומתפרא בחילול שבת או במיתה השלטון לחבירו דלא יוקן סכנה
אבר להסתפאות בזה . וה"ל בנידון דרבינו שהחיל השלטון
בקצילת האבר חשיב סכנה האבר כחולו האבר דלחי משמחי
כנ"ל . עוד השיב הרדב"ז דמלקוח אין עושין מן הדין כ"ש
חשיב אבר שאתה אומר להסתור ואין לך עושם גדול מזה ע"ש .
ויכולי לסייעו מהשו' בשמים רחם ש"ה שפקק שלא להורות
בדימם ליהרג ולא יעבור דהוא כדן דיוי נפשות וכדן דיון דאין
עושין מה"ד אף שהוא חמת מי"ג מדות כו' והוא סברא ברורה
כו' וה"ל לבעלו כמה משפטי התוס' וגדרו שלא לעשות עליו
כו' דתששו שיהפוך קולו לחומרו או שיעוי יחם המושאים יבעלנו
ק"ו לבעוט דייק על קושיהו ודאיות וילאוח מדברי חכמי התלמוד
שאין מפורשים כו' ע"ש בלחור . הרי דמתחייב אורחא בזה
כדן דיוי נפשות . אך למש"ל מהרמב"ם וכמה גלוים דהווי
הוראות בזה ועי' דבכרי דהורחא בזה לא חשיב כדן ד"ג . ועי'
יש להורות הורחא בזה שיוצא בק"ו ו"ה כדן ד"ג . ובפסחים
ד"ג איהא מה רח חנויה עו"ע שמסור עומם על קדושת השם
שלא ק"ו מלפרדעים או יעו"ש ביה"י וחס' . ומשמע ק"ה
דמורין בזה מק"ו ואינו כעושם מה"ד . עוד השיב הרדב"ז
דחיתוך אבר יש חשם ס"ג וספק יודי' עדיף מדלחי דהברי' ע"ש .
ודברי הרדב"ז חלו הובא בסוף ספר אגרות אוזב בהשמעות
והסכים לדברי הרדב"ז אף שהוא היפך הירושלמי שאיבא בסמ"ע
ס' חכ"י ומשום דכנה דס"א משמע ללא כהירושלמי ע"ש .
לך בכתבו' עמודי אור ס' ז"ו כתב דלחן רחי' מידה דפליג על
הירושלמי ע"ש . וה"ל אינו השגה על רבינו דסובר כהירושלמי
דחייב להכניס עלמו בספק סכנה להלל נפש :

תע

פסקי הוס' טו' . עי' בבב"ק ד"ח ע"א בבת"ה א"ג
ובח"מ ס' רל"ו ס"ו ובסמ"ע ושו"ך ונתייבנות שם סק"י
כ' דל"ל להחיר הדמים רק כשעטן הסקנה לעונם נסחוטיו
דירד

גרמא להסיק . ואפי' אם הי' שמע גם ע"י אחד מהסתמיה פטור
הראשון ולא מני' למר הד' הרי לולא פשיעה הראשון לא היה
מוק פשיעתיו . דכיון דליהוה האחרונים לא חשיב הראשון גורם
כלל וה"ל אף שלא הי' מוק סילוק הכרים אלמלא לא זיק
הראשון חמה ל"ח הראשון גורם כלל רק האחרון טסילק הכרים .
ועי' מה שטור דלך פשיעה להסלקו הכרים מטעם גרמי .
סורק למע יתחייב להראשון ל"ח גורם כלל : והרמב"ם דמחייב
גם להראשון בחלקו בהיק השור אף שהיח לה' וסובר דגם
הראשון חשיב גורם כיון דפשיעתם בלא פשיעתו לא הוליד
ההיק . ה"ל חייב הוורק בחלקו דגם הוא גורם חשיב כיון
שסילוק הכרים בלא זיקתו לא הי' הסיק כנ"ל . ועמ"ש בספר
נהלה דוד ס"פ ביזל הרגל משה"ג בשיעת הרמב"ם דבמסקל
כרים שלו פטור המסקל דיכול ליעול את שלו ולא לחשם להיק
שיתאסו עי"ו וכ' דיל' דהרמב"ם יתלוק עמ"ג בח"מ ס' שפ"ג
מהו' ה"ה"ש ברצונן שלקח כלי דשמעון וסמך בו חבירו דיון
שלא יפול וכה שמעון ונטול כלי שלו וכבר הכיית יין שמעון חייב
דס"ל להוכחו כדבר אחר ע"ש . ולענד"י דיל' דלא יפטור
הרמב"ם כשנטול כרים שלו אלא כשנודר כלי בחזיר שלא נגע
בשכ"ל אפי' ע"י דבר אחר אבל כשנודר נפל על הכרים [כשא'
דסמך חבית יין] דכזה כשנטול שלו ע"כ נוגע הוא דתחברי' ע"י
שלו ונשבר ל"ח גרמי אלא כעבד מעשה בכלי דחברי' חשיב
ומעשה חמיר מגרמי וחייב אף כשנטול שלו כל שאינו מועל מתמש
היק כהא דשור טעלה על חבירו המבואר בסי' שפ"ג דבה להיל
שלו . ועי' בירוש' ר"פ המחה בהא דשור טעלה בחבירו ובפ"מ
שם : אבל יכול להשביעו שאם ישנו בידו שיחוייבו לו . נראה
דזה כ' רבינו מדעי' דנפשי' ומהו שהביא הש"ך בסי' ס"ו
ס"ק ק"ד מהפוסקים דכברי הכי ע"ש . ואינו מהשו' הרי"ף
דמתמע לכאורה מסגנון לשון רבינו . דהא כהדיות כ' הרי"ף

יזיד להפציה לחיביו כי' ול"ד למכריה ארי ולפוער מצבו כיון שכבר הוא ח"י הארי אבל בקהלה לעצמו כי' אינו חייב להחיר לו דמי למ"ש הה"ך סי' שז"א סק"ב מהתוס' והר"ש דזוקא כשגור נהגה ע"י אחר או כשמונו והנה ע"י מעשה ממונו או חייב אבל כשמונו והנה ע"י אחר

דחוב לוסינו חנוי בהאיסור ויסקן זה למאי דפרש"י בסנהדרין דע"ב ע"א כד"ה ולא הוה. דליפ"י חייב לוסינו בגזלן משלימות יד דגלי קרא דגם ש"ה וש"ס חייב בלוסינו בשלח יד וכמ"ס בדברי משפט סי' רל"ב דמשולל מדעת דחייב בלוסינו אין למיזקי לגזלן דשמי שולל מדעת דחייב

נוטל סכנת"ב מה שהחנאוהו עד כדי דמי הבית והכא לא יפרע לו כל דמי החוב אלא אוסרין כמה היה שוה זה החוב לימכר חבל לפי מה שהוא החוב אם הוא בטוח שוה הרבה ואם לאו סעט כדתנן פ"ק דמכות א"ר אוסרין כמה אדם רוצה ליתן בכרובה של זו אלמא אין אוסרין לפי כולה אלא לפי שווייה ואי ליכא מהרי ישבע שנתן הרוב בשביל בית וכמה היה שוה החוב לימכר וישול עד כדי דמי הבית

כלוקה"לד שמחזיק כמ"ס הרמב"ן משא"כ גזלן דהוא שלל מדעת וז"ל הכה"ק רב כשחוב צעין אך מדחזיק דש"י דז"ל חסרון חייב בלוסינו כ"ס בגזל ע"מ ליטול כולם ע"ס. ולפי"ז י"ל דזלן לנו ריק צנוטל בלוסינו כסח"ס ע"י דל"ע דמתחם האיסור ששעה

תעב

ראובן שכפאו השלשון והוצרך למכור מנכסיו ומכר מודעא קודם המכירה כי אינו מוכר אלא סחמת חסרון מעות והיה ברעתו שלאחר הוסן תחזור המכירה אליו ויהווה הוא הרמים כתב רב אלפס דאין מודעא זו מועלת דלא נתקנה מודעא אלא לגזלן ואנס אבל לזה שנמלו מוכה שחומין לו מעות לפדות עצמו לא:

תעג

בתוספתא ישראל שאנסוהו עו"ג והראה סמון חיביו פסור ואם נשא ונתן ביד חיוב. ואם הראה מעצמו כמי שנשא ונתן ביד דמי. ודאבי"ה מצא בשערי תשובות פי' ואת הברייתא כך ישראל שאנסוהו ולא סמון פסור ואם הראה להראות ונטל הסמון ונתן ביד חיוב. אבל אם אנסוהו עו"ג לתת סמון פלוני אפי' גו"ג ביד פסור. וכן דעת רבינו שב"ש אבל ר"ח ורב אלפס והר"ם כמזל כתבו שאם גו"ג ביד חיוב אע"ג דאניס אבל אם קמו פלוגה דמכור וילד אפי' כתיב עכרי נגריא אפי' גו"ג ביד פסור:

תעד

הא דאמרינן גול ולא נתיאשו הבעלים שאין הגזלן יכול להקדיש דוקא בגזל אבל במפקד אע"פ שהן ביד הנפקד יכול להקדישו מאחר דמוסין להחזירם בכל עת שירצה כך פי' ר"י אלפסי ורבינו ברוך וריא"ז

חייבנו תורה בלוסינו דלח"כ. ובנוטל בהיחר משום פ"ג כהכא אין לנו לימוד שיתחייב בלוסינו דלח"כ. אך כ"ז לרבא דסובר דהמורה ד' ד' דכ"מ דלח"כ ל"ח זה עמוד ל"מ והא דלח"כ משום דעבר אמיטרא דרחמנא. וה"כ י"ל כמו דלוקה אף דל"מ מעשו

ה"ג חייב בלוסינו אף דלא קאי הגיזלה ברשות גזלן לטובתו לקנותו בשבתי דזה מני חשיב לל אחי מעשו. ועי' בתמורה ד' ס' ע"ב דפרש"י לפי' אי דלרבא דבמתה שנינו ל"ק לטובתו. וה"כ י"ל היכא דלל עבר אמיטרא דרחמנא בגיזלותו כמו במקום פ"ג פסור מאוסין. אבל לאכ"י דסובר ח"ע עכ"י ח"י ל"מ לא לקי. י"ל דכמו דלא מסתבר ל"י חייבונו מלקות מפני האיסור בשלל אחי מעשו ח"כ אין לחייב

גזלן בלוסינו מפני האיסור ששעה למד אי ל"מ מעשו וע"כ דלאכ"י אחי מעשה הגיזלה גם לטובת הגזלן דקודם בשבתי גם לטובתו ועי' ברש"י בתמורה ד' ה' ולחך עומדת הגיזלה ברשות גזלן גם ללוסינו דלח"כ ולאכ"י י"ל גם בגזלן דהוי לטובת עד שמחזרה ולחך כשנפתה למעליהתא ברשות הגזלן נסתיה וז"ל להחזיר רק דמי. ולפי"ז גם בגזל מפני פ"ג כה"ק קיני דהגיזלה לטובתו דלקניסה בשבתי כשזלל מהמאוס ועומדת ברשות גזלן לאכ"י גם לחוב לוסינו דלח"כ אף שלל עבר אמיטרא דרחמנא. ולפי"ז י"ל למ"ס סלח"מ פ"ו מבכורות ה' בשיעור הרמב"ם דאף דכ"מ הלכה כרבא נגד אכ"י כה"ק דלח"כ ל"ח פסק ככאבי דח"ע מהני ומשום דשייך פלוגתאן כה"ק דשינוי קונה וק"י"ל כסח"מ דבגזל. ע"כ ועשאן כלים משלם כה"ק ולא קיי"ל כרבא ע"ס. וה"כ ח"ל הרמב"ם לשיעור דמחייב אף בלוסינו ליהוה גו"ג ביד ומאוס גזלן חייב בלוסינו גם כשגזל בהיחר. והר"ב"ד י"ל דסובר כרבא ולרבא י"ל לפטרו מאוסין כשזל בהיחר ומכ"מ וסח"מ:

תעד

מאחר דמוסין להחזיר בכל עת שירצה. עמ"ס הקה"ח סי' שז"ד סק"ד דביע לנפקד אינו טענה כי' ה"ל לבעלים דבר שא"כ. וזה מחל"ס ללשון רבינו. והביא הקה"ח ראו' מב"ק דס"ט גבי לקט דללו בחבורת גיזלה אחי לוי עניים אלא משום דלחך בקיאות בדין דשליש אינו לקט כדפרש"י שם ובדאי ייחיד דיגא והל"ה תשוב אינו ברשות בעלים והכ"ה עוד מב"ק דס"ח בגג. ומכר קודם כגג ובא אחר וגנבו אין הגזל השני משלם כפל לא לבעלים ולא ללוקה ואי ימא דשכבטשוה בא לידו חשיב ברשות בעלים וז"ל בק"ס לוקה קודם יאוש ומאוס דלא ידע ח"כ ה"ל דבר שכבט"ל וישלם כפל לבעלים דהיכא דתביב ברשות דמאי להקדישו ח"ל מני ברשותו לעמן כפל ע"ס. וללכורה ששעה דאף צדין לנפקד טענה בגוף הפקדון אלא שחוסכו

דמוכח כן מלשון חשו' הרי"ף סי' ק' [שממנו ד' רבינו] שכתב דכפאו השלשון על ממונו שחשבו והוא מעצמו מכר שדכו לפדות בו עצמו מן הניגיסה מכירתו קיימת ואין לו לחזור על הלוקה שהלוקה לא אנסו בו. ע"ס. ומשמע חכ"ד לכוונה דבאנסו סתוקה כאלום דהשלטון דהיינו על ממונו אפי' מוכר ללוקה שדכו כדי לפדות עצמו מהאונס לא ה' מהי המכירה כשמכר מודעא ואם דיוקנו בשלשון הרי"ף הוא נכון הוא דבוחל ויחר מגדון דש"ך דמיירי בגזלן דהאונס ממונו הוא שלל כדנין. ולדיוקנו מלשון הרי"ף מוכה דאף בלוסינו לפרוע חובו [כדנין דהשלטון] דהוא כדנין מני ל"מ המכירה כשמכר מודעא. וזלח דנהחוק שהלוקה לא אנסו. ש"ך הרי"ף לא קאי על כעין אונס דהשלטון. ועי' בבחיכות סי' ר"ה סי"ב ובפ"ה בא"ע סי' ק"ד ס"ק י"א וז"ל:

תעג

רבי' אבי"ה מלא כו'. ד' רבינו אובא כש"ך בח"מ סי' שפ"ח ס"ק כ"ד. וזכר החלמוד בב"ק דק"י הויה מ"ש הר"ב"ד לחלוק על הרמב"ם דמחייב בגו"ג ביד אף דלאנס על החזיק דהיי אן לך דבר שמועד כפי פ"ג דהסכמ"ן השיב דמי אמרי' יהגו ואל ימסור רק דאמרי' ימסור וישלם ואיך שייך צה פי"ו וז' נים החלמוד דעטם הרמב"ם דמחייב כזה אף דפטור בלוסינו להראות. הוא משום דכנו"ג ביד חיבך כשהוליא מרשות חיביו נעשה עליו גזלן וגזלן חייב בלוסינו וה"כ אף שאח"כ נתן להם בלוסינו חייב לשעם סוללה מרשות בעלים גזלן חייב בלוסינו. והר"ב"ד חולק דכיון דמותר לגזול מחביבו ומתחלה כשגזלו מרשות בעלים לא נעשה גזלן דלא ה' פ"ג אין חייב עליו ח"כ כמה שנו"ג להם דמה שנתן להם ודאי ראו אותו מקדם וה"כ מקלי קלי דהא יעלוין ליקח ממנו בע"כ וה"כ אף שנתן להם בידיים פסור כו' ע"ס. ודכריו לר"ך ביאור דסי' הפ"ג לא חלי כפטור לוסינו ולמה לא יחבב גזלן כשעת ופילתו לחוב לוסינו דלח"כ אף שנגזל בהיחר מפני פ"ג. וע"ב דסובר

שמופסד בעד חוב נמי ל"מ מפיקד להקדישו חף בזיית הספקד דין • אך ל"ל דחיי כהא דכשימא דכרשותו ואינו כרשותו תלוי בזכ דמא דמא כפלים לסמינ בשלם כניקל כוי דומיא דבינו וכו"ל ללס להשינו כניקל [כסא דלמקדך לדון] אינו דומיא דבינו לפי"ו שזה גזילה כעטות למפסיד פקדון מחמת חוב דליית דינא . אך הא גם כשפקדון כמדינת סיס מני להקדישו כשאינו לנפקד עטנא חף שלא כניקל מני להשינו בירו דמ"מ חשיב דבינו דבינו . וע"כ חילוק אחר איכא בין כרשותו לאינו כרשותו . והכל דחייב לוסיין דעל המחקין זה מחשיבו יליאה מרשות בעלים והיכא דלאוסיין כרשות בעלים קאי חשיב גם להקדש כרשות בעלים . וכיון דגזלן חייב כלאוסיין חשיב ילא מרשות הגזלן חף כיכול להוליא הגזילה כדייניס כלאיחא ככ"מ ד' ז' . ולכן בקרקע דליכא חיוב לוסיין על הגזלן דקרקע אינה נגזלת חשיב עומד כרשות הגזלן כשיכול להוליאה כדייניס כלאיחא ככ"מ סס . ולמ"ש כדיבור הקודם מרש"י דכסהדרין דחייב לוסיין דגזלן ילפי"ו מש"י דשומר דחייב כלאוסיין . י"ל דס"ט דפרש"י בע"ז דע"ב דכשע"ג גזל ניישראל כל היכא דליחא כרשות מרה הוא ע"ש . ד"ל דחייב דליאה מרשות בעלים תלי כחוב לוסיין דגזלן וחיוב לוסיין דגזלן נלמד מדין ש"י דשומרין דחייבין כלאוסיין כששלחו יד . וידוע דע"ג דכשטעט מדין שומרין מוכחיב רעכו עי' קה"ח ס"ס ע"ב . ממילא איין כו גם דין דש"י ולכן גם כשגזל איין עילוי חיוב לוסיין לכן קאי הגזילה כרשות מרה . והכא כמח"ל ס"ו גזילה ס"ס ו' מסיק דלנוקח מנגב שח"ט שח"י שהם גזולים מ"מ הרי נתפסין לקנותם ולהוליאם מרשות בעלים חייב כלאוסיין והכא מחני' דב"ק דע"ב דמא לשומר כ' רק כסבור שהוא שלו ללא כתיבין לקנותו ככל שא ל"מ גזלן ע"ש . וכו"ל ככל

תעה משמע כ"א כו' . כנחל יחאן סי' ע"ו הק' למ"ש הגר"א חת"מ סי' י"ד כעטס דרוכ אינו מחייב שבוטס משום דכשישבע נגד כרוב כוי כעבורר ע"פ רוב דכשבע לטקד . וכו"ל איך ישבעו כהא הא כ"א דכשבע י"ל עילוי דפריש מרובא שמהם לא נגזל ע"ש [ועמ"ש לטיל סי' תל"ז דזקן] . ועמ"ק משבעת נאכסו דהוא נגד רוב דלוסיין לא שכיח עמ"מ סי' ק"ח ס"ד וכשמ"ע שס ס"ק י"ז . וכזה י"ל כמ"ש קה"ח ס"ק"ה לגעיינו דלוסיין אינו ל"ש כלל אלא שכיח ולא שכיח וכ' דכן משמע קלם כריס המפקיד ע"ש . וכוונתו מדמלך על מחס מ"מ נגד לוסיין דמחא ל"ש ל"ש וכו"ל איין ספירה משבעת נאכסו לכברת הכר"ל . אך תקיפו משבעת דמחא מ"מ דכשבע השאל לפטור עלמט וחו לגמרי ל"ש . והכל דכסברא דכשבעת נגד כרוב מבורר ע"פ רוב דכשבע לטקד אינה סברא חלמא כ"כ ול"מ הך סברא אלא ליה שלא לחייב שבוטס מחמת כרוב היכא דלולא כרוב איין מקום לחייבו שבוטס . אבל כשחייב השבוטס אינו מחמת כרוב כהא דשבעת שומרים דחייב ש"ח ליבעט על גו"ח דאיין טענתו שנגנב נגד כרוב [ועי' בח"מ בש"ך סי' קכ"ה ס"ק ס"א] לכן נגד כשבעתו נגד כרוב ג"כ דכשבע כיון דע"פ מסייע המיעוט לשבעתו ואינו כירור מוחלט משפקד . א"כ גם כגד"ד דיש לחייבו שבוטס חף כשאיין טענתו נגד כרוב ככל מוטל דלדין ליבעט לא עקריין השבוטס מחמת הא זיהא שבוטסו נגד כרוב כיון שאינו כירור מוחלט משפקד :

תעה פסק רב אלפס והר"ם כמז"ל דהריבנו אליעזר סמיין דהילכתא כו' עקיבא נבי גול אחד מחמשה ואינו יודע איזה מהם גול ותבעי ליה כולו ששבע כל אחד שוה גולו וכדי לצאת מידי שמים הייב לשלם גזילה לכר אחד ואחר אע"ג דלא תבעי ליה אבל בדין היכא דלא תבעי אינו משלם אלא גזילה אחת והן חולקין אותה ביניהן וכתב הרבי אליעזר סמיין דגזלן המשיב רשאי הנגזל לקבלו ואע"ג דאמרינן בהגול ומאכיל הגזלנין ומלוי ריבית שהחזירו אין סקבלין מן והסקבל אין רוח חכמים נוחה הימנו הא אמר ר' יוחנן בימי רבי נשנית המשנה זו ולא תיקן רבי אלא ברורו ולא תרי כן נתבטל שרי מצינו שהיו גזין דיגי גזילות כבבל וכן דעת ר"ת ז"ל :

תעו כתב סר בר דניאל נאון ז"ל ראובן ושמעון דאזוי כספינתא או בשירא ועלו תרווייהו בחד פונדק ואינגב מידי סחד סינייהו אי אתנו בהדי אחרדי מקמי הכי דרייה ופסידא דמטי להו הוי לאפעד דינא הוא למיתן להכריה פלגי פסידא ודינא למיתב לי' פלגא רווחא ואי לא אתנו לא מיחייב מה שהפסיד דגרמא בניוקין הוא ונרמא בניוקין פסוד :

תעו קי"ל כו"א בן יעקב דחשותפין שגדרו הנאה זה מזה מותרין ליכנס לחצר השותפין והלבנת כותלי' ולא מטעמיה הלכתא כוותיה דויתור שרי אבל אין ברירה בדאורייתא כדמוכח בביצה כף מ' ר"ת ז"ל . ור"י נראה דויתור אסור כמורד הנאה דכמה סתימי סתימי הכי ופירוש דהלכה כראב"י דיש ברירה אף בדאורייתא ודך הלכתא פלגי אהילכתא דביצה [וראבי"ח פסק] דבדאורייתא לית ברירה וברבנן אית ברירה כדפסק בביצה ואף ראב"י לא שרי אלא בהצר שאין בה דין חלוקה א"כ ברבך דל"ש ב' חלוקה כגון ביהכ"ס וסרחין וכיוצא בהן . פי' הרא"ם בשם ר"ת דאפי' המדרה לאסור החצר שרי רכינן דויתור שרי מטעם דלא קפדי ה"ל כאילו השאלו חלקם זה לזה כל ימי היותם בשותפות : אמר' :

שישא עליו איסור על כו"ג . ועי' בפ"מ בח"מ סי' קע"ו סק"ג : **תעו** ולר"י נראה דויתור אסור כמורד הנאה . בע"א כמגילה ד' ס' כר"ס דייסת כרגל הביא מ"ש הר"ן דריבן דשדו ויתור דמשום דלא קפדיו איכסי ל"ח וכסה מחבירו . וסך' ע"ז מע"ז דמ"ו גבי אצרים לא ישב כלינס כו' ובפסחים דכ"ו דלסור ליבע כלינו של סיכל כו' והא כל אלו לא קפדי אפי' אסור ע"ש ; ולכאורה ל"ק דהא ר"א דלסור ויתור מחשיב כס"ג להגאה וכיון דקיי"ל כו"א איין דוחק לנאקמי להא דע"ו דפסחים בשו"ת ר"א . ואולי כוונתו דל"כ ה"ל לה"ש לסק' ולתפן סבי דמקשה ומתפן כמנילה . והרשב"ם דכ"ב דל"י ביצה דהוי כספקורי זה לכל בני החצר . והר"ב דכ"ב דלכחו מפיקר לביע אינו הפקר כלאיחא כרפ"ו דפיהא ע"ש . והנה למ"ש כוונת ח"ד סי' קצ"ד כר"איות דכספקורי רק ארעת א' או כ' ובפיהם מהני יעו"ש . ח"ש ד' הרשב"ם ומהרשב"ם נמי ראי' לר' הנו"ב דה"כ וראיה וז"ל :

תעה פסק רב אלפס והר"ם כמז"ל דהריבנו אליעזר סמיין דהילכתא כו' עקיבא נבי גול אחד מחמשה ואינו יודע איזה מהם גול ותבעי ליה כולו ששבע כל אחד שוה גולו וכדי לצאת מידי שמים הייב לשלם גזילה לכר אחד ואחר אע"ג דלא תבעי ליה אבל בדין היכא דלא תבעי אינו משלם אלא גזילה אחת והן חולקין אותה ביניהן וכתב הרבי אליעזר סמיין דגזלן המשיב רשאי הנגזל לקבלו ואע"ג דאמרינן בהגול ומאכיל הגזלנין ומלוי ריבית שהחזירו אין סקבלין מן והסקבל אין רוח חכמים נוחה הימנו הא אמר ר' יוחנן בימי רבי נשנית המשנה זו ולא תיקן רבי אלא ברורו ולא תרי כן נתבטל שרי מצינו שהיו גזין דיגי גזילות כבבל וכן דעת ר"ת ז"ל :

וראיה וז"ל :

לעושים י"ל דק"י' כושי'. וה"כ למאורה גם בנדר שהוליו
 בלשון שבועה וכן לסיפק יש לדמותו למקדים מ"י אשמו והאומר
 הכי עלי שלא אוכל כשר יסא כאומר קונס כשר עלי כדי שלא
 יסא דכריו לבעול. אמנם בש"מ ככתובות ד' ע' כ' מהריב"ש
 שלא אר"מ ח"א מר"ל אלא

בדקדק. ובכפ"ק נבחר כלל ע"ז
 הק' מנזר ד' ע' היינו נזר מן
 הגרונות כו' בש"ח מיר ומסיק
 הס"ס דב"ש סובר כר"מ דא"ל
 מר"ל. ותי' דשמי מיר משום
 דליקטי קנות ודמי להקדש כדפי'
 רש"י ע"פ. וה"כ בנדר ושבועה
 שוליו שלא כלשונם ל"ש בהן
 לקיים דיבורו משום דא"ל מר"ל
 כיון דלויכו אינס סקדש. אבל
 במצוות שהוליו בלשון שבועה
 אף דמצוות בכלל מיר מתקין
 ליטע' מטעם דא"ל מר"ל כיון
 דמצוות הוי סקדש. ואף דב"ה
 פירש קנות מן הגרונות
 דאינו מיר. ככר כ' סג' בש"מ
 דבוא גם למ"ד ח"א מר"ל מפני
 שלא מיר כדכר הבודדים ע"פ.
 חס ל"ש ק"ו במה דלומר מן
 הגרונות אינו כלל כדכר הבודדים
 אבל במצוות שהוליו בלשון
 שבועה עיקר המצוות כדכר
 הבודדים ודמי למקדים מ"י
 אשמו דמציב כדכר הבודדים אף
 שהלשון הוי ל"ל יקדשו וידך
 לעושים. וביחד ד' רבינו. עי'
 בר"ן בנדרים ד' ע"ב דב"ה
 ח"ה. ובדמכ"ס פ"א מנדרים
 כל' ה' א' :

תעט הו' דאמרי' נדרים חלון
 על ד"מ כו'. עי'
 ציור"ד סי' רנ"ו ס"ד. והנה
 כפסי הורו שגנא ביצמות ד'
 סי' ע"א ל"ה שכן בשאלה
 הכאפי'ק' המשל"מ ידעה טעמה
 לאו ועשה נדרים דיטו בשאלה
 כדלמי עשה דמלוע לאו ועשה
 דמיר מה"ע ותיך החסון ישועות
 דשמי עשה דמלוע דשמי
 ככל משא"כ סוכה לולב ותשילין דלמו שכ"פ דנשים פטורות לא
 דחי אף לאו ועשה דיטו בשאלה ע"פ. והכי תקפי מחעית
 דשנה דשמי ככל גם בנשים כמ"ס רס"ן פ' כל כתיב והובא
 בתשו' רעק"א סי' א' וע"פ בהשמות להרמב"ם גם ציור"ט
 אסורה להסענות. וה"כ בה' תקפי דידחי לאו ועשה נדרים.
 והנה בהעמית דשנת י"ל כעין שכ' החוס"י שם בנז"ל דכ"פ
 דנשים חייבות ולא דמי נדר. דהוא משום דמלמ' הוי עשה
 קודם הדיבור ולא דמי ל"מ דלאחר הדיבור כמ"ס החוס"י בקדושין
 ריש ד"ה ב"ה דאקריב מהדי' ע"פ. וה"ל פיון דשנת מנרה
 לעטו כדאיהא בסנהדרין דל"ו ע"ב. ובכלל שנת גם הנזוה
 דלעטו וקלא להחענות והוא קודם הדיבור ול"ל ל"מ ועשה
 נדרים שלאחר הדיבור אף דיטו בשאלה דל"ד להא דמלוע
 ומיר. אף העניות דיו"ט דאשור ממחמת עשה דשמחח וי"ע דמחר
 הדיבור תקפי כמחר וע"פ בקדושין בחוס"י כס"ד :

מיר הו' דאמר ר"פ כו'. דה"ל נדרים דכ"ה ע"ב מחלק
 בין הא ללא ידע שחי' אביי שם דהוי שוגג נמוך וכו'
 פתרה. וככה דפותחין בשבתות וי"ע דלריך התרה משום דה"ל
 למידע דא"ל לשנה בלא שבתות וי"ע ע"פ. ואי הכה נמוך על
 פי

הו' כמפקד לבני החלד וכפמיס. והכ"ל כ' דמידי ללא קפדי
 אין דעת הנודר לאכור בחלו כו' ולר"ל לא אמרי' אין דעת
 סוודר עליו ע"פ. והכ"ל דמלכד הר"ן והרשב"ם דל"ל כה"ל
 מוכח דגם הרמב"ן לא ירס כה"ל. דכפ"ו דב"ב כ' הרמב"ן
 ליישב הא דק"י' כדכ"י אף

תעה אמרי' בירוש' ר' מונה ור' יודן סברי דאין נדר
 בלשון שבועה ואין שבועה בלשון נדר ור' יוסי
 סבר שיש נדר בלשון שבועה ושבועה בלשון נדר ובנ"מ
 דילן משמע כו' מונה ור' יודן דאמרי' בנדרים מיתמר
 הפצה עלי' ושבועות אסר נפש' אהפצא ועוד דחידו
 ורבים הלכה כרבים. א"כ הא דאמרי' הרי עלי שלא
 אוכל בשר ושלא אשתה כיום שמת בו אבא וכו' דמיירי
 בנדר הכי קאמר הרי עלי אכילת בשר ושתי' מי'ם כיום
 שמת בו אבא והוא ה' גידור כיום שמת בו אכיו שלא
 לאכול בשר ושלא לשותת יין והכי איתא בירוש' והאי
 דאמרי' יארו כל פירות שבעולם עלי' בשבועה לא
 דוקא בלשון זה אלא שיאמר הריני נשבע שלא ליהנות
 מפירות העולם אם לא ראיתי כך וכך וזהו דעת ר"ח
 ו"ל ובעלי התוספות וכן נמצא בתשובת הגאונים. הלכך
 נ"ל דבכל קונם נר"י שאני ובכל שבועה נר"י שאני.
 והאומר שאני אוכל לך לבד אסור אע"פ שלא אסר קונם
 כך פירש בתוספות וכ' הר"ש דנ"ל דדוקא כשהיו
 מסריבין לו לאכול ואמר שאני אוכל לך דאי לא דילמא
 דאכילנא בהדך קאמר ויש אומרים דשאני אוכל לך
 לחוד' לאו מדי' תוא אי לא אסר קונם ובירושלמי
 משמע בדעת התוס' דנר"י התם שאני אוכל לך שאני
 טועם לך ר' אלעזר בשם ר' אושע'י אסר תוספין אותו
 משום יד לקרבן והאומר לעצמו מין סמיני חסאכלין
 ואכל ממנו אפי' כל שהוא לוקח שאין שיעור נדרים
 כך כתב הר"ם במ"ל. אבל אם אסר אכילת פירות
 פלוני עלי' אינו לוקח עד שיאכל כוית. ואם נדר מב'
 דברים בין בנדר אחד בין בב' נדרים מצטרפין
 שניהם לכוית :

תעט הא דאמרי' נדרים חלון ע"ד מצוה כדבר
 הרשות וזה במתכוין לידור שיתענה ביו"ט
 אבל אם אסר סתמא שני וחמישי ואמר אילו הייתי יודע
 לא הייתי נודר בטל נדרו מיהו אסור הו' פרץ סדאמרי'
 בס"ס נדרים פותחין לו לאדם בשבתות וי"ט משמע
 דצריך התרה ואפי' אין מתירין לו כי אם בשבתות וי"ט
 בטל כל נדרו ואפילו בשאר הימים דכיון שהותר מקצתו
 הותר כולו. ובס' הסצות כתב תנודר שיעום ב' וה'
 כל יסיו ופגע ביו"ט אילו או בריח לרבי הר"ם במ"ל
 חייב

הדברים :
תעה ואין נדר בלשון שבועה
 ושבועה בלשון נדר.
 והרמב"ן סובר דמצי מנין יד
 כמבאר בר"ן רפ"ח נדרים ע"ב
 והובא ב' סעודת ציור"ד סי' ר"ו
 וס' מבוזר דמצוות שהוליו
 בלשון שבועה נר"ה אסור ועמ"פ
 בש"ך סהר"ב"ו משום דמצוות
 עיקרו לשון שבועה הוא והכי
 שהמב"ט חולק. וראיתי במב"ט
 שהריך להוכיח דמצוות הוא בכלל נדר ולא בכלל שבועה יע"פ.
 וכ"ל דאף אי מצוות נדר הוא ונדר שהוליו בלשון שבועה ל"מ.
 מ"מ במצוות יסני. והוא לכאורה י"ל דיסני נדר שהוליו
 בלשון שבועה וכן נהיפק מעטם דלון חרם מני"ל דכריו לבעול
 ומתקן ליטע' שיהא כאלו הוליו בלשון המועיל. והריעב"ל
 בכתובות דל"מ כ' כהא דר"ל דעמ"פ דר"מ דמקדים מ"י אשמו
 קדוש דא"ל מר"ל והוי כאמר יקדשו יודך לעושים ולא משום
 דחרם מקדים דשל"ל דמשום דאי משום דלחם מקדים דלגב"ל
 אין הלכה כושי' ואי משום דנעשה אסור כו' אפשר דהלכה
 כר"מ ואמ"ג דלא ק"י' כושי' במערך פתוח מנן חודש החס
 הוא שחטה משנה מערך למים אבל במקדים מ"י אשמו י"ל
 דה"ק שהוא מקדים לחם בדין חממים וצדין תורס דהוי כאלו
 אמר יקדשו יודך לעושים מ"י. וההסבר ל"ל כעין מ"ס החוס'
 בכתובות ד' ע' ע"ב ד"ה אלא. ללא אר"מ אלא בחיפון מלה
 בטלמא. ולא להסוף על הדיבור מה שלא אמר כלל ע"פ. וה"כ
 י"ל לדין אף דלא ק"י' כר"מ כשינוי מערך למים דאף שהוא
 חתקן מלה עכ"פ הוא שמי גזול דגם שמי לו ערך אין
 שם ערכו לתמו אבל מקדים מ"י אשמו לשתו ליקדשו יודך

שני וחמישי בחופן דמאי נומר שלא ידע שיארע ביו"ט מיירי וימא דל"ה הקדש. הרי מהא דפוחתין בשכחות ויו"ט למשמע דלריך הכרה אין ספקיה לכהויל כיון דכסא דפוחתין ס"ל למיע. ולבון וניהוי הר"פ ב' משמע קאח דחולק עמ"ג מקדש. ולא שייך רק אי גס כרישא מיירי כה"ל למיעד [ואילו ידע לא היה נודר. כוונתו מהאיסור להתענות ביו"ט] ור"ל דכטל נדרו בלא התרה אז שייך למינקט ע"ז דהר"פ חולק וסובר דלריך הכרה זלע"ק: וידעת דדרו מפני גזרות חכמים. וכתב פי"ג מגדריס ה'ט' כחב לדעת הרמב"ם דערב יוס"ב ור"ח אינם אסורים בחגיגת אלא מדרכין דרדסה דועניתה טו' וזר"ח ליתא למועדיס אסמכתא הוא וכיון שגם להם קאח סמך מן הסורס לא יחלוו כזו ולפיכך ח"ל חיווק. וביזר מלאכי ה'י' רפ"ו השגח על סכ"מ מכתובות לפ"ד לחתמ ורב סכ"מ ידועות הכעל דרדכין וחכמים עשו חיוק ב' אף דכפ"י"ג אסמכתא גירושא הכעל מקדמי וז"ל הרמב"ם בפ' המשנה פ"ג"ג ע"ס. וה"ל דלוינו השגח דהא כ"ל"מ שס פי"ג מגדריס סק' מיבמות ד' ז' ללא מלו דכין לעקור ד"ת בקוס ועשה ואף ודחה נדרו מפני חנוכה ופורים לחטול ותי' דהוי כמגדל מילתא וגם יס פניס ועטס לדבר הא דר"ס לריבין חיווק וזכס"ג מזו לעקור ד"ת גס בקוס ועטס ע"ס. וז"ל יל דכוותה כ"מ לעקור ד"ת בקוס ועטס מחמת החיווק דלריך ד"ס אינו אלא היכא דהאריך גדול לחיווק כמו חנוכה

ופורים לית להו אסמכתא מקדמי אכל ר"ח ועיוה"כ דיש להם אסמכתא מקדמי לא עקרי' בשכילס ד"ת בקוס ועטס איסור. אכל כשאינו לעקור ד"ת דבדר איסור כיוצא הכעל דכתובות שס דהוא דבר שבמומן אמרי' אף כדרכין דיש לו סמך מה"ת דלריך חיווק. ובוה דחה נמי ראי"מ מהמ"מ ספ"ו משבת דעשו חיווק בחמוטין אף ק"ש לו סמך מה"ת ע"ס. דשס ג"כ אינו לעקור ד"ת. ועי' ביבמות לפ"ה ע"ב דהוק:

תפ ויש מורין ב' שיזכר התנאי אחר שגדר תכ"ד. בלח"מ פ"ב מגדריס ה' ד' כ' דהוא שיעת ר"י בחוס' בגדריס דכ"ג דרבא פליג. ואח"כ דלמך דה' וזכ"ל שיהא זכור בשעת הנדר ולרבא דוקא זכור בשעת הנדר וכלא זכור כלל נדרו קיים דמסתמא דעמו לקיים נדרו כיון שאינו זכור הסתמי והלכא כרבא ע"ס. ולבאורה מוכח דגם הרשב"ם יסבור כן דכ"ב ד"מ ע"ב סד"ה גילוי מילתא ל' הרשב"ם ודוקא מודע שגם כס ארס מבעל הגע [אף דלא כתיב בה ידעי' בבואתא] אכל בלא ארס כשאמר גע שאעשה לא יהא גע אינו ציטול דכיון דלא חלס כלל אן סהקי דגמר בלבו בשעת מעשה לעשוה גע נמור וז"מ ב' ציטול דוקדס כתיבה ע"ס. ולבאורה ציטול הגע קודס מעשה הגירושין דמי לציטול הנדר קודס הנדר. וז"ל בהפוסקים דבעל הנדר כשלא זכר בשעת הנדר להתנאי וכדפי' בש"מ בגדריס שס משום דאן סהקי דלוינו זכר להסתמי בשעת הנדר לא ה' נודר ורק כשזכר ומ"מ נדר אז אמרי' דעקרי' לתנאו. ה"ל אף אם זכר בשעת הגירושין לציטול. הגע הקודס ומ"מ גירס מהאי הגע דביטול ציטול היקודס אכל בשעת יומא דאן סהקי דלוינו ה' זכור

לא ה' מגרס וא"כ הא יס לחס שטמא שבה בשעת הגירושין לציטול הקודס. וע"כ דסובר הרשב"ם כ"י לרבא דהלכתא כותי' בלא זכר כלל הנדר קיים וה"ל בשבת להציטול בשעת הגירושין מהאי הגע. וז"ל להדיעה דסובר ביו"ד ס' ר"ח דס"ל ללא כ"י. יס לחס ד"ל"מ הגירושין כידיון דהרשב"ם. ולחלק בין גירושין דהוא מעשה הנדר שאינו דיוט לע"ק. אף י"ל לגירושין דהוא דבר שציוו לבין אשתו דמי לגדריס שציוו לבין חבירו דל"מ תנאי הקודס לבעל הנדר כמבואר בד' רבינו ז"ל ע: **וב"ב** מן הידות' שאומר תנאי בגדריס ואין תנאי בשבועות. בחוס' בגדריס דכ"ג ע"ב דלמא לעינן ציטול הקודס מיירי אלא בלפון אחר ע"ס. וה"ל דלפי' אי לעינן ציטול הקודס מיירי אידות' אין לפסוק כהיות' כזה. דכ"מ שס כ"ה ומתוך א"כ ל' דלחן סכדי דאי ה' זכר בשעת הנדר מציטול לא ה' נודר והוי נדר טעוה טו' וכמדיר אשתו ארעט שנגסה כ"ס טו' שדור מהתי' טו' ע"ס. וכרי זה נדרי שנגוה דקתן שס דל"ה ע"ב. וקאמר שס הש"ס כ"ס שגדרי שנגוה מותרין כך שצוועת שנגוה מותרות. וממילא גס טעוה דשכח ציטולו הקודס דהוא קרוי שנגוה שרי גס בשבועות. והיות' דלמך אין תנאי בשבועות לשיטתו אינו דביות' פ"ג דגדריס ס' ב' אמר זה חומר בשבועות מנגדריס ששנגוה שצוועת אסורה ושנגוה נדריס מותרת ופליג על ש"פ דילן כמח"ס הפ"מ. ולכך גס שכתב ציטולו דהוא שנגוה ל"מ בשבועות להידות' כ"ל:

תפ קי"ל עומד ארס בר"ה או ביה"כ ואומר כל נדר שאדורו סכאן עד יום פלוני ה"ה בסליון ובלבד שלא יהא זכור בשעת הנדר וכתב הרשב"ם ז"ל ויש מורין להחמיר ואומר והוא שזכור התנאי אחר שנדר תב"ד ואם ה' זכור בשעת הנדר נדרו קיים שדתי הנדר כיטל התנאי ואם בשעת התנאי ובושעת הנדר שכה ססה התנה אם אטר ע"ד ראשונה אני נודר נדרו בטל ואם לאו נדרו קיים וכתב הר"ם בסו"ל יש מן הגאונים אומר שדין הנדרים והשבועות בעניינים אלו אחד הוא וי"א שאין הרבנים האלו הלים אינם בגדריס בלבד לא בשבועות וכ"ס מן הירוש' שאומר תנאי בגדריס ואין תנאי בשבועות ואין ציטול מועיל רק דרביים שלעצמו אבל שביט לבין חבירו אינו מועיל ציטול כלל כ"כ הרי' פרץ ז"ל וגם ר"ת אומר דלא משתתא בהכי אלא נדר הירי דאינו רנילותא וקולותא אבל הרבות דרבים ושבועות ב"ד שמשביעים על דעתם אינם בכלל הוה שא"א שלא יהא אחד מהן זכור מן התנאים בשעת החרים או השבועה. וי"א דל"ד ר"ה ויוה"כ אינו זמן סמייים גפ"ט וי"א דוקא ר"ה ויוה"כ שמתוך שהוא יום דין נומר בלבו לבטל:

תפ בית הבגשת של שותפות אין אדם יכול לאוסרו על חבירו בדכתיב לעיל ואם הוא של יחיד ובאין שם להתפלל והוא לא השאילה להם יכול לאוסרה אבל אם השאילה להם א"י לחזור בו ולאוסרה והיא דיכול לאוסרה במפרש דריסת הרגל ותפילה כך השיב ר"י בתשובתו: כתב

כמח"ס הפ"מ. ולכך גס שכתב ציטולו דהוא שנגוה ל"מ בשבועות להידות' כ"ל:

תפ והאי דיטול לאוסרה במפרש דריסת הרגל ותפלה לא ידענא אי קאי על השאילה להם ומחלק דבשאייל סתמא דהוא לכל דבר והס יחידוהו לחפילה דכס"ג קין השאילה שלהס תליס א"י לאוסרה אכל במפרש בשעת שאילה רק לדריסת הרגל ותפלה דקיימו קליש כיון דל"י לעשות כבסיס חשמיש אחר אז מצי לאוסרס לגמרי. זה ז"ל דמסתבר ולמה ששאייל חס קיינים כמו לכל מילי כששאייל לכל מילי וע"ס תע"ז. ואם כוונתו לחלק בין מדריס חסם לאוסרס דריסת הרגל ותפלה צבית זה עי' ביו"ד ס' ר"כ"א ס"ו ס"ו. אינו במשמע הלשון. ואחד אמר דקאי על לא כשאייל דרק במפרש לאסרו לדר"ה ותפלה מצי לאסרו אכל בבוזר עליו נכסיו חסם אמרי' דלא נתכוין על אסור להחלל כשהכ"ס שלו ומשום דר"ל למיעבד מלוה צממוטו עכ"ד. וגם זו ליתא מדחן בגדריס דמ"ח כהרי"מ עוף חרס ואת עלי שפיהם אסורים כבהכ"ס והוא משום דמשתמש בחלק מי שאסור בהנחתו וכ"פ ביו"ד ס"ס רכ"ז ע"ס. והרי כדלכין שאמר שצממוטו כריי עוף חרס ואת עלי אף דרלכין אסור כבהכ"ס משום חלק שצממוטו דר"ל ה' דל"ל למיעבד מלוה צממוטו' אכל שצממוטו למה יאסור מפני חלק דלכין ייחא דלא נתכוין לרצונו לאסרו בחלקו כבהכ"ס משום דל"ל למיעבד מלוה צממוטו' וע"כ דלא אמרי' הכי ויש לדמות זה עפ"מ סו"ה בגדריס דמ"ז ע"א סד"ה תמי נודר מחבירו ע"ס דהוק. ועי' ביו"ד ס' רכ"א ס"א ז"ל ע. וס

ע"ש. הרי דרין דמוקף חולק של"מ חצירו צמקוס פסורא מ"ל גם באין אומדנא שלא נשחקף אדעתא דהכי והיינו באמר מקודם שרואה לחלוק. וע"כ מאי דנקיט צבטי"ג בריש ב"ב הטעם לדאומדנא שלא נשחקף אדעתא דהכי היינו שלא ליערך גם אמירה עקודם שרואה לחלוק ונמשך אחר מ"ש צב"ט דב"מ דהולך הכמרי"מ לטעם האומדנא ללא נשחקף אדעתא דהכי דהיינו חף שלא הולדיו ליהודים שפחה המלך שרואים לחלוק הסתפוח. וקודם דמתיי לזה דמשמע ל' דמיייר בהודיעו שרואים לחלוק שפיר ק"ל דל"ג לטעם אדעתא דהכי לא נשחקפו וכמו צבא דשנייה ל"כ אומדנא ו'ומ"מ צבאמר פניג ו'א"ש דב"מ דה"ג:

תפז אם אמר השר מעצמו פלוני ופלוני יפטרון מן המס הזה שאני כטייל עליכם פסק הר"י באיר שהם פטורין מאחר שאומר השר מעצמו. וכן פסק ג"כ שאם פשרו קודם עם השר בפתום ואח"כ הלכו היהודים ובקשו מן השר שינכה מן המס בערך חלקם שמה פטורין מאחר שבנרפתן אין הקהל פורע יותר משהו שהיו פורעין קודם מיהו ר' שמחה כתב דבכה"ג חייב ליתן בעול הקהל דלא דמי לרישא דרישא לא היה ע"י פיוס כלל אבל זה מאחר דהוה ע"י פיוס חייבין וראי' שלו מן התוספתא דתניא השותפין שמהלו להם מחלו לאמצע ואם אמרו בשביל פלוני מחלו פשוטא דברישא מחלו לאמצע אלא הכי פירושו שביקש אחד שימהלו לו מה שמהלו לאחר מהן מחלו לאמצע כאלו היה שלוחם ואם אמרו מעצמם בשביל פלוני מחלו בלי שום פיוס מה שמהלו מחלו לו וכן פי' ריא"ז מיהו זאת אינה ב"כ ראי' דמצינו לפרושי דרישא ייירי שבקש אחד מהן למחול בתם והיינו רבותא דרע"ג דלא היה שם אלא הוא מחלו לאמצע כיון שמהלו בתם אבל אם אמר בשביל פלוני מחלו לו ואפי' ע"י בקשתו ולדברי הכל אם קודם שנעשית הפשרה הרי' יהודי א' וביקש מהשר שיפטרנו ופטורו חייב ליתן חלקו מאחר שבנרפתו סכידר על אחרים:

תפח הא דאמרינן בפ' מי שמת ההוא דמי כליאל דשרו בי קיסר אבולאי ואאסטריני ואמר רבי ניתבו אבולאי פלגא ואיסטריני פלגא ואע"ז דמעיקרא אבולאי יחבי ואיסטריני סיוע בעלמא הוו סביעו בהדיהו ומשום דמלכא אמר אבולאי ואיסטריני אזלינן בתר דיבורא דמלכא היינו בשחשור אמר כך מצעמו בלא בקשת אבולאי אבל ע"י בקשה לאו כל כמיניהו ו:

תפטי ראובן שלא היה לו ישוב בעיר ובה שמה באלמות בכח השר והחויק ג' שנים אין חוקתו חוקה דהויא לה חוקה שאין עמה מענה אפי' אם בא מהבת מענה ויש עדים שבא שם באלמות אינה חוקה דאם ה' מוחה הוה סמטי ליה ודחמריה לשחור: ראובן

ע"ש. הרי דרין דמוקף חולק של"מ חצירו צמקוס פסורא מ"ל גם באין אומדנא שלא נשחקף אדעתא דהכי והיינו באמר מקודם שרואה לחלוק. וע"כ מאי דנקיט צבטי"ג בריש ב"ב הטעם לדאומדנא שלא נשחקף אדעתא דהכי היינו שלא ליערך גם אמירה עקודם שרואה לחלוק ונמשך אחר מ"ש צב"ט דב"מ דהולך הכמרי"מ לטעם האומדנא ללא נשחקף אדעתא דהכי דהיינו חף שלא הולדיו ליהודים שפחה המלך שרואים לחלוק הסתפוח. וקודם דמתיי לזה דמשמע ל' דמיייר בהודיעו שרואים לחלוק שפיר ק"ל דל"ג לטעם אדעתא דהכי לא נשחקפו וכמו צבא דשנייה ל"כ אומדנא ו'ומ"מ צבאמר פניג ו'א"ש דב"מ דה"ג:

תפו מואחר דהוה ע"י פיוס חייבין. נבחיבות דית ב' ק"ע ח העיר על הרמ"ח שלא הביא שם דעת נויכ"מ החולק וצב"י ק"ג לנענין מ"מ כביחו ע"ש. והנה כשימא דאין הכרעה מוחלטת כפולגות דה"מ וה"ש. ה"ן הפ"ל דבנכנס נפסוק כה"ש כיון דהסבורה הוא בחוקה השותפין ואין להנמנל מה חזק יותר מחצירו חף כהסבורה ח"י עה"מ כ"י קנ"ט. ובה"א דמה חף שזמם הקהל חשבו מוחקוס נגד היחיד לנענין עטנת ק"ס ל' כמ"ש הכמ"ע ס' ד' סק"ו. מ"מ הא טעמם כמ"ש כמ"ע דהקהל חשבו כ"ד חולק והמלך הוא מוחזק ע"ש. וזה ל"ש אלא כשפיקו הוא גם נגד המלך אם חייב גם למלך בלא הטרפתו לקבל אכל הכל שהמלך נשחלק ממומנל ואין הספק רק בינו לבין הקהל ואין ע"ז דין עם דהמלך הקהל מוחזקס והוי כשאר דברים דל"ה הקהל מוחזקס כמובאר שם ועי' צב"ט יתקן ס"ס ד' ש"ל דגם בספיקא בשאר דברים ש' כח לרבים נגד היחיד לנענין תפיסה ע"ש. וז"ש מ"ש הרמ"א בס' קס"ג ב' הדעות כג"ל לכאורה:

תפח אכל מ"ש דקשה לאו כל כמיניהו. במרדכי ט' הגוזל צבאח הביא תאו' הר' אביגדור דכשעשו הישונים היוק לבני פיב"ס ע"י פיב"ס ע"י ויחדר משהו עליהם לחברם לבני פיב"ס ש' ציטרעכו ליתן ויחדר משהו עליהם לחברם ענינה הוא ביום שזמנו להם הפסד להקל על עולם בממון מנייהם כ' ואם הווד כמה גרמו להם להפסיד חייבין לפרענן כל מה שהווד דאע"ז דמודע דקום פטור וינאל דגרמנו כיון קום דרבנן כ' ה"מ דקום דלורייהא כ' אכל דקום דרבנן מתייב צבדולח עטמו ע"ש. והנה צב"מ ח"מ ס' שפ"ח סק"ה הביא דעת כמה גדולים דגם בקיום דרבנן מ"כ פטור. אך לכאורה חקיי דזה ל"ש אלא כשאין ריוח להמוכר ע"י מסירתו אכל הכל הא מהשפיע להם להישונים ש"ע' מסירתם הוקל להם מעליהם וא"כ ל"ע ע"י למייבם כפי ערך שהריוחו. ולומר למ"ש שם כשאמרו לשלוח המלך חיינו מרובים ועשוי מעשנים וזאי חן יכילין לתא כמספיע הראשון ושלוהי כמלך אמרו לחברם אז חן פשוטה ע"ש. וא"כ יומא דל"ח כרויחו ע"י המסירה כיון דלפשי דגם אם אמרו שהיו מרובין וכמעטעו וזאי ליתן כנרשאוה דזה ל"ח מסירה היו ג"כ שלוחי המלך מחברין ומרויחו

והוי חוקה המכרעת או אינה מכרעת אלא משני חוקה ממון ע"ש. ולכאורה י"ל דבזה תלי דחי מעטעס ח"מ ואינה מכרעת י"ל דל"ש זה בחוקה ישוב דלוינו ממון גמור והוי כענין טובח הגלה ולכך אין לביאט במעמחויזי עכשוו מהישוב. וזאי חזמ"ק מכריע שהדק עם המטרער למה לא מולאו מהישוב. אך כ"ל כיון דגם להדיים דין חוקה ישוב אינו מעיקר דין תורה אלא מלך הקנה ח"ל דע"ש ד"ה ל"ש טענה פסקה לחיובי דגרמא צעלמא הוא. וכבר כתבו דמסקת בתקום מוקמיין אירעה אף להיולא מהסמוחא מקודם כדנראה מהמל"מ פ"ח מנחלת ה' ח' בתקנת השוק צבכ שאינו מפורסם צבויי דמספ"ל להש"ס אי עשו תקנת השוק מוליוחן מהלוקח ע"ש. וא"כ ה"ל כיון דחוקת המ"ק צבישוב לוינו מלך ד"ח אלא מתקנה לכן צביש ספק אם שייך עכשוו להספוס עכשוו שפיר מוקמי' ב"ד החופס חף אי שייך דין ממון על חוקה ישוב. ובקלה"ה ס' ק"מ סק"ג הביא מ"ש סד"מ ס' ק"ו דהר"מ פסק צבחיין ג"ש צבישוב אלא חצירו דלוינו חוקה הואיל וגם צבעלים דריס שמה וי"ח ומחלקותן תלי צמעטס דלמיר צצטוי גווחי סיימי צבצבאר דיו כס' ק"מ. וסק' סקלה"ה כיון דחלי צכך צמעטס וכבר פסק הרמ"א דדריסה הרגל מצטל החוקה כמבואר צב"י ק"מ ס' צ"ג ולמה פוסק צב"י ק"ו דמהי חוקת ישוב דהא גם צבעלים הרשאוים צבישוב ע"ש. ולמשה"ה י"ל דלא צבירא להרמ"א אי דריסה הרגל מצטל חוקה וכן

והוי חוקה המכרעת או אינה מכרעת אלא משני חוקה ממון ע"ש. ולכאורה י"ל דבזה תלי דחי מעטעס ח"מ ואינה מכרעת י"ל דל"ש זה בחוקה ישוב דלוינו ממון גמור והוי כענין טובח הגלה ולכך אין לביאט במעמחויזי עכשוו מהישוב. וזאי חזמ"ק מכריע שהדק עם המטרער למה לא מולאו מהישוב. אך כ"ל כיון דגם להדיים דין חוקה ישוב אינו מעיקר דין תורה אלא מלך הקנה ח"ל דע"ש ד"ה ל"ש טענה פסקה לחיובי דגרמא צעלמא הוא. וכבר כתבו דמסקת בתקום מוקמיין אירעה אף להיולא מהסמוחא מקודם כדנראה מהמל"מ פ"ח מנחלת ה' ח' בתקנת השוק צבכ שאינו מפורסם צבויי דמספ"ל להש"ס אי עשו תקנת השוק מוליוחן מהלוקח ע"ש. וא"כ ה"ל כיון דחוקת המ"ק צבישוב לוינו מלך ד"ח אלא מתקנה לכן צביש ספק אם שייך עכשוו להספוס עכשוו שפיר מוקמי' ב"ד החופס חף אי שייך דין ממון על חוקה ישוב. ובקלה"ה ס' ק"מ סק"ג הביא מ"ש סד"מ ס' ק"ו דהר"מ פסק צבחיין ג"ש צבישוב אלא חצירו דלוינו חוקה הואיל וגם צבעלים דריס שמה וי"ח ומחלקותן תלי צמעטס דלמיר צצטוי גווחי סיימי צבצבאר דיו כס' ק"מ. וסק' סקלה"ה כיון דחלי צכך צמעטס וכבר פסק הרמ"א דדריסה הרגל מצטל החוקה כמבואר צב"י ק"מ ס' צ"ג ולמה פוסק צב"י ק"ו דמהי חוקת ישוב דהא גם צבעלים הרשאוים צבישוב ע"ש. ולמשה"ה י"ל דלא צבירא להרמ"א אי דריסה הרגל מצטל חוקה וכן

ולכן נחמה יצוב דעטעג זעליס הרשואים איזו אלף מד' הקהקס הכריע לפסוק דמסני חוקק הסחיק בתישבו עכשו . וכו' ק"מ דעטעג זעליס הרשואים סוף מדין גמור פסק דר"ס כמעט החוקק משום דקרקע בחזמ"ק קאי :

תצ ולא כי' דעתו לחזור ולא יל' מהמחל אונס . ומשמע דביאל מהמחל אונס אף באין דעתו לחזור לא ליבד חקתו . וזכרמ"א ס"ס קצ"ו כ' בני העיר שה"ל חוקק ישוב אס נתיישבו פעט' אס מן העיר והא"כ חזרו מקלקס וסתדלו ישוב אין לחחריס עליהס כלום וסוף מהמחרי"ק . והנס בלשון נתיישב ודאי משמע אין דעתו לחזור אבל לא משמע דוקא דחייב שלא מחמת אונס וז"ע ועי' זכרמ"א ס"ס קצ"ו :

תצא ישבע הנחבע ז"ה ופטור . עמ"ס כ"ה

תפ"ח מר"א דחוב נמסור קנס דרכן סוף ומכ"ל דרכן חייב וסבאחי מ"ס הפ"ח ממחל גדוליס דנס בקנס דרכן מכ"ל פטור ע"ס . ולכאורס לפי"ו ס"מ הוסר לעשון קיס לי לפטור סודס במסחרו וממילא פטור משבועס וכעין סכ' הרל"ס פ"ו דשבועת ס"י ה' דלזין ע"א מייב שבועס בקנס כיון דכשורה פטור ע"ס ואף דדעת מהרש"ל דרינא דגמיו אינו קנס כמ"ס הת"ך ס'י פ"ח ס"ק מ"ט עיין פ"ס . וז"כ איכא ס"ס לחייבו דשטח חוב נמסור ממון סוף וסת"ל קנס שטח מכ"ל דרכן חייב . מ"מ הרי דעת האחרונים דח"מ ממון כס"ס ועי' בחיבות דביני תפיסס כול' כ"ד וע"ק :

תצ ראובן שהיה דר בישוב אחר ואמר זמן יצא משם לגור במקום אחר ולא היה דעתו לחזור ולא יצא מחמת אונס ואח"כ בא שמעון לגור שם אין ראובן יכול לסלקו לאחר זמן בבחילה לא הוא ולא ירשיו ורמי' מראמר בפ' לא יחפור מרחיקין מצודת הדג סן הדג כמלוא ריצת הדג . אפר אם הסיר זה מצודתו וכי השני יאמר לעולם לצודו וכן בר מבואה דאוקי ריחיא ואתא בר מבואה אחרינא ואוקי ריחיא נבי' דינא הוא דמעכב עלויה אפר אם הסיר זה ריחיא שלו ותפס לו אוסנות אחרת הלעולמים יעכב עליו והלא עיקר איסורא אינו אלא מברתיב אל ההרים לא אבל שלא יורד לאוסנות הכירו דלא פסיק ליה לחיותיה אבר פשיטא שאם יצאו מן הישוב ובתוך כך בא שמה שא"י לעב עליו ועוד עששים בכל יום שלפעמים הקהל מקבלים אורם אחר ומתירים לו את הישוב ואינו נוטלים רשות מכל מי שיש לו חלק בישוב וכן עמא דבר :

תצא שני ישראלים הדרים בישוב ואין להם עדות ואתא אחר וקא צווה אהבריה דמסריה לעי"נ או לשלטון והלה אומר להר"ם זה היה מעשה והורה ר' אליעזר סמוי בשם ר"ת שיש לו לישבע בפני השלטון שלא דבר לשלטון על שכנגדו שום דבר רע שמביאו לידי הפסד . וכל היכא ששמעון טוען על שכנגדו מסרתני והפסדתני כך וכך והלה אומר להר"ם ישבע והתבע שבועת היסת ופטור דבכל דבר שייך שבועת היסת אפילו בקרקעות :

תצב השיב בתשובות שהנשבע להוציא אשתו ואין עמו כדי כתובתה לא חלה השבועה דהוי כנשבע שלא לפרע חוב הכירו ומותר לעמוד עמה ואינו רשאי לנרשה בלא כתובת ואם אסר שאינו רוצה לעבור על שבועתו ואומר שמקבל שטר עליו כדי כתובתה מנדין אותו אך אין לנו רשות לעשותו ע"י ע"ז ואם לא תחפוץ היא לשבת עמו ישבע זה שבועת תורה שאין לו כלום וינרשנה ותחיה כתובתה עליו חוב ואם נשא אחרת וטוען שזה המסון הבניסה לו אשתו השנייה אינו פורע הראשונה מסמון שהבניסה לו השנייה ואם כבר נירש את הראשונה שלא מדעתה ואין לו מה ליתן לה השיב רב אלפס דכופין אותו להחזירה עד שיתן לה אפי' קנס הנוהגים לנכות באותו מקום אפי' שמרש את אשתו ואם אינו רוצה לקבל שחוא מאותן שכופין אותו להוציא אע"פ שאין לו מה לפרוע חייב לנרש לכתובה עליו חוב :

תצב כתב רב אלפס הכותב נכסיו לאשתו בין בכתיבה בין בקנין לא עשאה אלא אפוסרופא דחוקא שיהא כתוב בשטר וכך אמר לנו פלוני בן פלוני כתבו ותנו לפלוני אשתי כל נכסי אבל אם היתה צוואה לבר תחוקק בנכסים ואינה אפוסרופא :

ראובן ס"ס ר"ז . וסוף הכיז דשאי אשטרופוס דעלמא רק לעובת היתומים ולכן מלו לומר דאי' משא"כ הכא דעביד להשגיחה כדי שכימי וכוונתו כו' זכ"ל יטלה למשל באשטרופוסות כו' וכשהוא לטובת האשטרופוס שייך ב' קנין דקיי' לזס ע"ס . והג"ל דנס כשהוא להשגיחה כיון דע"ס גוף הנכסים ל"ק אינו רק כעין טובת הנאה לגבי וקיי' דע"ס אינו ממון עש"ז חמ"מ ס"י ס"ז . וז"כ גם אשטרופוסו' כס' ל"ס קנין וכהנכס' יד היתומי' האדוני' מלו לומר דלזכס הויאס באשטרופוסות שלה כליל לגאורס :

ולכן נחמה יצוב דעטעג זעליס הרשואים איזו אלף מד' הקהקס הכריע לפסוק דמסני חוקק הסחיק בתישבו עכשו . וכו' ק"מ דעטעג זעליס הרשואים סוף מדין גמור פסק דר"ס כמעט החוקק משום דקרקע בחזמ"ק קאי :

תצ ולא כי' דעתו לחזור ולא יל' מהמחל אונס . ומשמע דביאל מהמחל אונס אף באין דעתו לחזור לא ליבד חקתו . וזכרמ"א ס"ס קצ"ו כ' בני העיר שה"ל חוקק ישוב אס נתיישבו פעט' אס מן העיר והא"כ חזרו מקלקס וסתדלו ישוב אין לחחריס עליהס כלום וסוף מהמחרי"ק . והנס בלשון נתיישב ודאי משמע אין דעתו לחזור אבל לא משמע דוקא דחייב שלא מחמת אונס וז"ע ועי' זכרמ"א ס"ס קצ"ו :

תצא ישבע הנחבע ז"ה ופטור . עמ"ס כ"ה

תפ"ח מר"א דחוב נמסור קנס דרכן סוף ומכ"ל דרכן חייב וסבאחי מ"ס הפ"ח ממחל גדוליס דנס בקנס דרכן מכ"ל פטור ע"ס . ולכאורס לפי"ו ס"מ הוסר לעשון קיס לי לפטור סודס במסחרו וממילא פטור משבועס וכעין סכ' הרל"ס פ"ו דשבועת ס"י ה' דלזין ע"א מייב שבועס בקנס כיון דכשורה פטור ע"ס ואף דדעת מהרש"ל דרינא דגמיו אינו קנס כמ"ס הת"ך ס'י פ"ח ס"ק מ"ט עיין פ"ס . וז"כ איכא ס"ס לחייבו דשטח חוב נמסור ממון סוף וסת"ל קנס שטח מכ"ל דרכן חייב . מ"מ הרי דעת האחרונים דח"מ ממון כס"ס ועי' בחיבות דביני תפיסס כול' כ"ד וע"ק :

תצב דהוי כנבעט שלא לפרוע חוב חבירו . וקלס נראה מהשו' טרש"א ס'י אלף דר"ד זשזו מהשו' הרי"ף ע"ס . ונע"ק דהא הרי"ף סוכס כחובס דרכן כסוף כתובת ומשמע דנס ככתב לס ומשום דלא כתב לה אלף מפני שדכס חייבוט ליתן כחובס כשזוטא אס . ובעיני סנין דסוף כתובת כשאל אשס בל"י ונירשה כקוסטוקיא וכן להיפך דטוקן לה ממשות אי' וסוף לקולא לבעט משום דכחובס דרכן סוף נוס ככתב לס כחובס וכן לזין דפ"ק דכתובת דהאומר ס"ס מלחא נאמן להפסידס כחובתס משום דכחובס דרכן סוף נוס ככתב לס [ועי' לעיין סחוססס אי' משום דמעתי' דיעש'י' כתב לה כתובת סס כרי"ף] . וסנה צוור"ד ס'י ר"ל כו' ס"ו וסוף סכבע ע"ד משום דרכן כגון סוף לסדליק נר של חנוכה או שלא לקרוא המנגלה שבועס חלס וסוף מסטור סס בשס הרל"ס סכ"כ מהסח"ס דחיר ד' ג' ע"ס . וזי עיקר כחובס דרכן ס'י ראי גס כנבעט להדיא שלא לפדוע כחובס קיחול השבועס [ועי' כסומיס ס'י ע"כ סס"ק לעיין כשהשבועס